

20222032857

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на членот 75, ставови 1 и 2 од Уставот на Република Северна Македонија, претседателот на Република Северна Македонија и претседателот на Собранието на Република Северна Македонија издаваат

У К А З ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА БУЏЕТИ

Се прогласува Законот за буџети,
што Собранието на Република Северна Македонија го донесе на седницата одржана на 15 септември 2022 година.

Бр. 08-3826/1
15 септември 2022 година
Скопје

Претседател на Република
Северна Македонија,
Стево Пендаровски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Северна Македонија,
м-р **Talat Xhaferi**, с.р.

ЗАКОН ЗА БУЏЕТИ

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Содржина на Законот

Со овој закон се уредуваат постапката за изработување, донесување, извршување на Буџетот на Република Северна Македонија (во натамошниот текст: државата) и буџетите на единиците на локалната самоуправа и на Градот Скопје (во натамошниот текст: општините) и известување за извршувањето на истите. Законот ги регулира и фискалните правила, воспоставувањето и надлежностите на Фискалниот совет, среднорочното буџетско планирање, управувањето со средствата на државата и на општините и следењето на финансиските резултати на јавните претпријатија и трговските друштва основани од државата и општините и од нив основаните трговски друштва, како и фискалната одговорност и основите на интегриран информациски систем за управување со јавните финансии.

Одредбите од овој закон не се однесуваат на Народната банка на Република Северна Македонија, освен членот 4 од овој закон.

Член 2

Дефиниции

Одделните поими употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. **„Буџет“** е акт на централната власт (Буџетот на државата) и на локалната власт (Буџетот на општината) со кој се планираат годишните приходи и други приливи и се одобруваат годишните расходи и други одливи на државата или на општината. Буџетот на државата ги опфаќа и буџетите на фондовите;

2. **„Изменување и дополнување на буџет“** е акт на државата или на општината за промена на последниот донесен буџет во тековната година;

3. **„Донесен буџет“** е буџет или изменет и дополнет буџет донесен од Собранието на Република Северна Македонија или од Советот на општината;

4. **„Важечки буџет“** е донесен буџет во тековната година, кој ги вклучува сите промени направени при неговото извршување во согласност со овој закон и Законот за извршување на Буџетот на Република Северна Македонија или Одлука за извршување на Буџетот на општината;

5. **„Граѓански буџет“** е прикажување на буџетот на едноставен начин, со цел да се информираат граѓаните како се креира и како се трошат распределените средства;

6. **„Завршна сметка во форма на Годишен извештај за извршување на Буџетот“** е акт на државата или општината (во натамошниот текст: Завршна сметка на Буџетот) во кој се презентирани наплатените (реализираните) приходи и извршените расходи на сите сметки на Буџетот на државата или на општината, споредени со проекциите на приходите и одобрените расходи;

7. **„Финансиски план“** е план на приливи и одливи на буџетскиот корисник за одредена буџетска година;

8. **„Финансиски лизинг“** е договор за лизинг со кој сопственоста може, но не мора да биде пренесена од давателот на лизинг на корисникот на лизинг;

9. **„Квотата“** е вкупен износ на средства кој буџетскиот корисник може да го троши во одреден временски период во рамки на една буџетска година;

10. **„Буџетска апропријација“** (во натамошниот текст: апропријација) е годишен износ на право на трошење на буџетскиот корисник за утврдената намена;

11. **„Право на трошење“** е право на буџетскиот корисник да ги преземе и плаќа обврските до нивото определено со апропријација;

12. **„Обврска“** е проценета обврска, преземена обврска, настаната обврска за плаќање и доспеана, а неплатена обврска;

13. **„Проценета обврска“** е намера за преземање на обврска која се регистрира во системот на трезорската главна книга;

14. **„Преземена обврска“** е обврска произлезена од правен документ, склучен договор, нарачка или друг обврзувачки документ како и од закон, подзаконски акт или правосилна судска или административна одлука која резултира со идни обврски за плаќање;

15. **„Настаната обврска за плаќање“** е обврска настаната од претходни дејства, чие подмирување се очекува да резултира со одлив на одобрени средства. Обврската за плаќање настанува кога условите од договорот или друг документ се исполнети, односно добрата се испорачани или услугите се извршени;

16. **„Доспеана, а неплатена обврска“** е обврска која не била платена до датумот на нејзиното доспевање. Доспеана, а неплатена обврска врз основа на поврат на јавни давачки е обврска настаната кога повратот на јавните давачки не е извршен во законски утврдениот рок;

17. Одливите ги вклучуваат расходите и другите одливи;

18. **„Расходи“** се плаќања од буџетот што се евидентираат на готовинска основа во Прегледот за приходи и расходи;

19. **„Други одливи“** се одливи од буџетот што се евидентираат на готовинска основа во Прегледот за финансиски средства и обврски или во Прегледот за задолжување и отплата на долг;

20. Приливите ги вклучуваат приходите и другите приливи;
21. **„Приходи“** се приливи во буџетот коишто се евидентираат на готовинска основа во Прегледот за приходи и расходи;
22. **„Други приливи“** се приливи во буџетот кои се евидентираат на готовинска основа во Прегледот за финансиските средства и обврски или во Прегледот за задолжување и отплата на долг;
23. **„Јавни субјекти“** во смисла на овој закон се буџетските корисници, јавните претпријатија и трговски друштва со доминантна или целосна сопственост на државата или на општините, непрофитни институции, контролирани и финансирани од државата или од општините и Народната банка на Република Северна Македонија;
24. **„Субјекти на општа власт“** во смисла на овој закон се институциите кои се класифицирани во Сектор Држава (С.13), согласно со Националната класификација на институционални сектори на Државниот завод за статистика;
25. **„Непрофитните институции“** се правни субјекти кои се основани со цел да произведуваат стоки или услуги за кои, според нивниот карактер, не е дозволено да бидат извор на приходи, профит или други финансиски примања на институциите кои ги основале, кои ги контролираат или ги финансираат;
26. **„Буџетски корисници“** се сите правни лица кои се основани од државата или општините, социјалните фондови, општините, освен Народната банка на Република Северна Македонија, јавните претпријатија и трговските друштва, непрофитни институции, основани од државата или од општините.
27. **„Матичен буџетски корисник“** е буџетски корисник кој е хиерархиски претпоставен за сите буџетски корисници и други јавни субјекти кои се во негова надлежност, освен Собранието на Република Северна Македонија кое е матичен буџетски корисник кој хиерархиски не е претпоставен за други буџетски корисници и други јавни субјекти;
28. **„Раздел“** е еден буџетски корисник или збир на сродни буџетски корисници;
29. **„Политика“** е област на дејствување и претставува група на програми со заеднички општи среднорочни или долгорочни цели;
30. **„Програма“** е потесна област во рамки на политиката, која ги следи заедничките специфични среднорочни цели. Една програма може да има една или повеќе потпрограми;
31. **„Потпрограма“** е подетално разработен дел од програма со краткорочни до среднорочни цели и се состои од проекти и/или активности;
32. **„Проект“** е збир на меѓусебно поврзани задачи со јасно дефинирани цели што треба да се извршат во одреден период и во рамки на планираните расходи и други одливи; проект за јавна инвестиција е планирање, дефинирање, буџетирање, склучување договори, следење и завршување на инвестициите во јавна економска и општествена инфраструктура;
33. **„Јавна економска инфраструктура“** е инфраструктура што промовира економска активност како што се патишта, автопати, железнички пруги, аеродроми, системи за производство и снабдување со енергија, телекомуникации, водоснабдување и канализација;
34. **„Јавна општествена инфраструктура“** е физички објекти и простор каде заедницата може да има пристап до социјалните и други општествени услуги, вклучувајќи здравствена заштита (здравствени домови, клиници и болници), образование и обука (училишта и универзитети), социјално домување, јавна безбедност и правда (полиција, судови и затвори), како и уметнички, културни и рекреативни установи и центри;
35. **„Активност“** е збир на меѓусебно поврзани задачи со јасно дефинирани цели и не може да се дефинира како проект;
36. **„Буџетско салдо“** е разлика помеѓу сите приходи и расходи на буџетот;

37. **„Буџетски суфицит“** е позитивно буџетско салдо, односно позитивна разлика помеѓу сите приходи и расходи на буџетот;

38. **„Буџетски дефицит“** е негативно буџетско салдо, односно негативна разлика помеѓу сите приходи и расходи на буџетот;

39. **„Примарен дефицит“** е негативно буџетско салдо намалено за плаќањата за камати;

40. **„Единствена трезорска сметка“** (во натамошниот текст: ЕТС) е сметка во Народната банка на Република Северна Македонија отворена од Министерството за финансии и управувана од Трезорот, преку која се вршат сите трансакции и се евидентира наплатата на сите буџетски приливи и извршувањето на сите буџетски одливи;

41. **„Систем на единствена трезорска сметка“** (во натамошниот текст: систем на ЕТС) е единствен систем на сметки управуван од Министерството за финансии, кој дава консолидиран преглед на финансиското работење и на паричните салда, обезбедува платформа за солидно и ефикасно управување со готовината и преку која буџетските корисници и другите јавни субјекти вршат трансакции и ги регистрираат сите свои приливи и одливи, преноси и други трансакции со парични средства;

42. **„Системот на трезорска главна книга“** е систем на евиденција на усвоениот буџет и на измените и дополнувањата на буџетот, сите трансакции и салда во сите фази на процесот на извршување на буџетот, управување со готовината и со долгот и целокупното друго финансиско работење на буџетските корисници, како и паричните трансакции и салда на други јавни субјекти, а кои учествуваат во системот согласно со овој или со други закон;

43. **„Ликвидност“** е способност за навремено плаќање на обврските во договорениот рок;

44. **„Задолжување“** е постапка на издавање на должнички хартии од вредност и повлекување средства од заеми или од други инструменти за позајмување на начин пропишан со закон;

45. **„Задолжување за ликвидност“** е повлекување средства од краткорочни заеми, издавање краткорочни хартии од вредност или други инструменти за финансирање привремени недостатоци на парични средства како резултат на неусогласено движење на приливите и одливите во буџетот во текот на фискалната година;

46. **„Консолидација“** е презентирање финансиски информации на повеќе јавни субјекти како да му припаѓаат на еден субјект; во тој поглед меѓусебно се елиминираат трансферните текови, средствата и обврските помеѓу поединечни јавни субјекти;

47. **„Даночни расходи“** се индиректни расходи направени преку даночниот и царинскиот систем, врз основа на законски одредби кои водат до намалување или одложување на приливи за постигнување одредена економска или социјална цел;

48. **„Носител на побарување“** е јавен субјект кој има побарувања од други правни или физички лица по разни основи;

49. **„Долг на општа власт“** се состои од консолидирани финансиски обврски создадени врз основа на задолжување на субјекти на општата власт;

50. **„Родово одговорно буџетирање“** е процена на буџетите од родова гледна точка, вклучувајќи ја родовата перспектива на сите нивоа од буџетските процеси, планирање и реструктурирање на приходите и расходите со цел остварување на родовата еднаквост;

51. **„Родово одговорна буџетска изјава“** е документ за вклучување на родовата еднаквост во областа која ја покрива избраната програма која е предмет на анализа;

52. **„Родови индикатори“** се алатки за следење на родовите разлики, промените поврзани со родот карактеризирани согласно со различни временски периоди и мерењето на напредокот за остварување на родово одговорните цели.

Член 3

Буџетски цели и принципи

(1) Основна цел при подготвување и извршување на буџетот е макроекономска стабилност и одржлив и стабилен национален економски развој.

(2) Принципи на кои се базира планирањето и извршувањето на Буџетот се:

1. принцип на фискална одговорност подразбира Буџетот на државата и општините да се планира и извршува согласно со среднорочни фискални цели, базиран на реална проекција на макроекономските индикатори, преземени обврски и постојните законски обврски и јавните средства со кои се управува на начин со кој се обезбедува среднорочна и долгорочна фискална одржливост;

2. принцип на економичност, ефикасност и ефективност подразбира Буџетот на државата и општините да се планира и извршува на начин што ќе обезбеди ефективно и ефикасно користење на јавните средства за постигнување на поставените цели;

3. принцип на сеопфатност на буџетот подразбира дека сите приходи и други приливи и сите расходи и други одливи на сите буџетски корисници се внесуваат во Буџетот на државата и општините целосно без никакви приспособување меѓу себе, освен за пренос помеѓу нив;

4. принцип на универзалност подразбира дека сите приходи и други приливи се користат за намирување на сите расходи и други одливи на Буџетот на државата или општините, освен ако со овој или со друг закон поинаку не е определено;

5. принцип на специфичност подразбира буџетските корисници да можат да преземаат обврски и да вршат плаќања само за целите и во износи утврдени со буџетот, согласно со буџетските класификации;

6. принцип на готовинска основа подразбира буџетите или финансиските планови на буџетските корисници да се подготвуваат и извршуваат на готовинска основа;

7. принцип на една година подразбира дека буџетот се носи за период од една година, која се совпаѓа со календарската година;

8. принцип на избалансиран буџет (буџетска рамнотежа) подразбира дека приходите и расходите во Буџетот на државата и општините се избалансирани;

9. принцип на транспарентност подразбира дека Буџетот на државата и општините, како и неговите измени и дополнувања, извршувањето и буџетската документација ќе бидат објавени во „Службен весник на Република Северна Македонија“, односно во службено гласило или на веб- страницата на Министерството за финансии и на општините, а финансиските извештаи на другите јавни субјекти ќе бидат објавени на нивните веб-страници;

10. принцип на сигурно финансиско управување подразбира извршување на буџетот во согласност со ефективна и ефикасна внатрешна контрола како процес што се применува на сите нивоа на управување со финансиските средства и

11. принцип на родова еднаквост подразбира родово одговорно буџетирање, односно зачувување на родовата еднаквост во планирањето и извршувањето на буџетските приливи и одливи.

Член 4

Регистар на јавните субјекти

(1) Министерството за финансии воспоставува, води и одржува Регистар на јавни субјекти кој е јавно достапен.

(2) Во Регистарот на јавни субјекти се регистрираат јавните субјекти во следниве групи: буџетски корисници, јавни претпријатија, други јавни субјекти и Народната банка на Република Северна Македонија.

(3) Регистарот на јавни субјекти се ажурира тековно.

(4) Секој нов правен субјект основан директно или индиректно од страна на државата или на општините мора да биде евидентиран во Регистарот на јавни субјекти.

(5) За воспоставување и одржување на Регистарот на јавни субјекти, Министерството за финансии ги добива потребните податоци без надоместок од Централниот регистар на Република Северна Македонија и други надлежни институции.

(6) Формата, содржината, воспоставувањето и начинот на одржување на Регистарот на јавни субјекти ги пропишува министерот за финансии.

Член 5

Буџетски класификации

(1) Буџетските класификации се користат за идентификување на специфичните намени и извори на буџетските средства и за презентирање и систематско следење на приходите и на другите приливи и расходи и други одливи според надлежен орган, економска намена, функција, програма и извор на финансирање.

(2) Буџетски класификации се:

1. организациска класификација со која се класифицираат буџетските корисници во хиерархиска организациона структура на поврзани и заемно координирани субјекти (матичен буџетски корисник, раздел и буџетски корисник) за да се утврдат надлежностите на субјектите за планирање и управување со јавните средства и вработените заради постигнување на зацртаните цели;

2. економската класификација ги класифицира приходите и другите приливи согласно со нивната природа и расходите и другите одливи согласно со нивната економска намена во класи, групи, подгрупи, раздели и основни конта;

3. функционалната класификација ги класифицира расходите и другите одливи на Буџетот според нивните функционални општи и конкретни цели за кои се наменети, согласно со прифатената меѓународна класификација пропишана од страна на Обединетите нации;

4. програмската класификација опфаќа поделба на буџетот на политики, програми, потпрограми и проекти или активности дефинирани со планските документи, истовремено групирајќи ги заедно сите јавни услуги и активности со заедничка цел и исход низ организациска структура;

5. класификацијата по извори на финансирање ги класифицира приходите и другите приливи во групи во однос на конкретните видови и намени на расходите и на другите одливи.

(3) Министерот за финансии поблиску ги пропишува буџетските класификации од ставот (2) точки 1, 2, 4 и 5 на овој член.

Член 6

Организациски единици за финансиски прашања кај буџетските корисници

(1) Буџетските корисници воспоставуваат организациони единици за финансиски прашања кои извршуваат активности поврзани со подготвување и извршување на буџетот и други активности поврзани со управување со средства за кои се одговорни. Овие активности еден буџетски корисник може да ги врши и за други буџетски корисници.

(2) Министерот за финансии ги пропишува општите насоки, за организациските единици за финансиски прашања. Активностите и одговорностите на организациската единица за финансиски прашања мора да бидат јасно идентификувани и разграничени, како и во услови кога еден буџетски корисник ги извршува активностите за друг буџетски корисник.

(3) Одредбите утврдени во ставовите (1) и (2) на овој член подеднакво се однесуваат на државно и на општинско ниво.

(4) Вработените во организациските единици за финансиски прашања кај буџетските корисници кои извршуваат активности за подготвување и извршување на буџетот и други активности кои произлегуваат од овој закон имаат право континуирано професионално и стручно да се усовршуваат и обучуваат на теми поврзани со овој закон.

(5) Обуките од ставот (4) на овој член ги организира и спроведува Министерството за финансии преку обучувачи со над петгодишно соодветно работно искуство од областа.

(6) Обучувачите од ставот (5) на овој член, имаат право на паричен надоместок, чија висина се утврдува во зависност од времетраење во часови, сложеноста и потребата од подготовка на материјали за спроведување на обуката. Висината на паричниот надоместок за обучувачите се утврдува со акт на министерот за финансии.

Член 7

Средства од фондовите на Европската Унија

(1) Министерството за финансии е надлежно за управување со средствата добиени од Буџетот на Европската Унија, во согласност со одредбите и правилата на Европската Унија (во натамошниот текст: ЕУ) за финансирање и склучување договори и со овој или друг закон.

(2) Средствата од фондовите на ЕУ, како и националното кофинансирање, се прикажуваат во буџетот во соодветни програми или потпрограми.

(3) Република Северна Македонија како корисник на средства од фондовите на Европската Унија воспоставува систем за заштита на финансиските интереси на ЕУ.

(4) Владата на Република Северна Македонија, на предлог на министерот за финансии со Уредба ќе ја утврди структурата на системот за заштита на финансиските интереси на ЕУ.

II. ФИСКАЛНА ДИСЦИПЛИНА

Член 8

Фискални и други импликации при предлагање прописи и акти

(1) Изработувачот на предлозите на законите и другите акти што ги предлага Владата на Република Северна Македонија и предлагачот на другите прописи што ги донесува Владата задолжително до Владата на Република Северна Македонија доставува пополнет образец за проценка на среднорочни фискални импликации на државата, општините и други јавни субјекти. Проценката на среднорочни фискални импликации треба да содржи најмалку:

1. предвидени промени во приливите и одливите на Буџетот на државата, буџетот на општините и на други јавни субјекти за тековната и најмалку идните пет години;
2. анализа на која се базира проценката на фискалните импликации;
3. предлог за извори на финансирање.

(2) Врз основа на образецот утврден во ставот (1) на овој член, Министерството за финансии доставува до Владата на Република Северна Македонија мислење за среднорочните фискални импликации.

(3) Доколку буџетските корисници предлагаат нови прописи, акти или обврски кои предизвикуваат фискални импликации во наредните буџетски години, при подготовка на фискалната стратегија и буџетот, истите треба да се вклучат во нови иницијативи за финансирање.

(4) Фискалните импликации на новите прописи, акти или обврски што не се усвоени од Владата, а кои се донесени врз основа на закони и други подзаконски акти и на кои е добиено претходно мислење од Министерството за финансии, мора да се во согласност со тие закони и други подзаконски акти.

(5) По исклучок на ставот (4) на овој член, ако фискалната импликација на новите прописи, акти или обврски што не се усвоени од Владата на Република Северна Македонија ги надминува фискалните импликации на законите и на други акти врз основа на кои се усвоиле и кои се проверени од Министерството за финансии, тие акти и соодветни форми за проценка на нивните среднорочни фискални импликации мора да се поднесат до Министерството за финансии. Министерството за финансии доставува до Владата на Република Северна Македонија мислење за среднорочните фискални импликации.

(6) Во случај кога предложените нови прописи или акти имаат импликации кои се во насока на унапредување на родовата еднаквост, задолжително во прилог на истите се доставува родово буџетска изјава.

(7) Министерот за финансии поблиску ја пропишува формата и содржината на Образецот за проценка на среднорочни фискални импликации, а министерот за труд и социјална политика со согласност со министерот за финансии ја пропишува формата и содржината на родово буџетската изјава.

(8) Министерството за финансии од предлагачот може да побара да ги процени долгорочните фискални импликации во случај на пропис со долгорочно влијание или за долгорочен проект.

(9) Градоначалникот на општината ги доставува фискалните и други импликации при предлагање прописи и акти до Советот на општината.

Член 9

Фискални принципи

Освен што треба да дејствува во согласност со буџетските принципи утврдени во членот 3 од овој закон, Владата треба да ги оствари целите на политиките во согласност со следните општи принципи на одговорно фискално управување (фискални принципи):

1. принцип на одржливост на јавните финансии е одржување на буџетскиот дефицит и долгот на општа власт на претпазливо и одржливо ниво, кој не претставува прекумерно оптоварување на економијата, го поддржува економскиот раст на долг рок и не ја загрозува солвентноста во однос на преземените обврски и плаќањето на расходите;

2. принцип на стабилен даночен систем, подразбира дека трошењето и оданочувањето се во согласност со разумен степен на стабилност и предвидливост на нивото на даночното оптоварување;

3. принцип на претпазливо управување со фискални ризици кои произлегуваат од: макроекономски шокови, гаранции дадени од државата и од општините, сопственост на јавни претпријатија и други јавни корпорации основани од државата и општините или во кои државата или општината е доминантен сопственик, јавно приватно партнерство и друго;

4. меѓугенерациска одговорност подразбира дека управувањето на фискалната политика се спроведува на начин кој го има предвид влијанието врз благосостојбата на сегашните и идните генерации.

Член 10

Фискални правила

(1) Буџетот и фискалната стратегија треба да бидат во согласност со фискалните правила кои се однесуваат на дефицитот и вкупниот долг на општата власт.

(2) Дефицитот на општа власт за соодветната година, не смее да надмине ниво од 3% од номиналниот бруто-домашен производ (БДП).

(3) Вкупниот долг на општа власт не смее да надмине ниво од 60% од номиналниот БДП, а гарантираниот јавен долг не смее да надмине 15% од номиналниот БДП.

(4) Доколку нивото на долгот на општа власт е повисоко од утврденото во ставот (3) на овој член, Владата на Република Северна Македонија треба да подготви и да усвои стратегија со конкретни мерки и активности кои во период од најмногу пет години ќе водат кон намалување на долгот под нивото пропишано со овој закон. Дефицитот на општа власт треба да биде конзистентен со движењето на долгот на општа власт.

(5) За номинален бруто-домашен производ (БДП) во ставовите (2) и (3) на овој член ќе се користат последните податоци за остварен номинален БДП објавени од Државниот завод за статистика. Во случаите кога овие податоци не се сè уште објавени за соодветната година, ќе се користат проценки, односно проекции на Министерството за финансии од последниот буџет или фискална стратегија.

(6) Владата може да отстапи од утврдените фискални правила при настанување на која било од следниве исклучителни околности и тоа:

1. природни катастрофи и екстерни шокови кои влијаат на загрозување на националната безбедност или животот и здравјето на луѓето;

2. вонредна и/или кризна состојба;

3. остри финансиски или економски шокови, кои ќе резултираат со негативен или многу низок годишен реален раст на БДП блиску до нулата, за чие надминување е потребна значителна поддршка од фискалната политика.

(7) Отстапувања од фискалните правила се дозволени за реализација на инвестициски проекти со позитивно влијание врз БДП. Отстапувањата не треба да надминуваат 0,5% од БДП годишно и кумулативно во период од пет години.

(8) За кое било отстапување согласно со ставовите (6) и (7) на овој член, Владата на Република Северна Македонија е должна јасно да ги образложи на Собранието на Република Северна Македонија, при поднесување на првиот нареден буџет или Изменување и дополнување на буџетот, односно првата следна фискална стратегија:

1. причините за отстапувањето од фискалните правила;

2. корективните мерки кои ги презема и планира да ги преземе, со цел повторно почитување на фискалните правила и тоа во рамки на период не подолг од пет години од отстапувањето.

(9) Мерките и активностите од ставовите (4) и (8) на овој член треба да се во согласност со следниве принципи:

1. корективните мерки и активности треба да бидат мерливи, распоредени по години и да започнат да даваат ефекти најдоцна од следната буџетска година;

2. корективните мерки треба да бидат пропорционални со големината на отстапувањата.

Член 11

Фискален совет

(1) Фискалниот совет е независно тело кое врши активности од својот делокруг и надлежност, определени со овој закон и за својата работа одговара пред Собранието на Република Северна Македонија.

(2) Фискалниот совет на независна, објективна и професионална основа, изработува анализи и мислења за:

1. макроекономските и фискалните претпоставки користени за изработка на Буџетот на државата и фискалната стратегија;

2. фискалната стратегија, Буџетот на државата, Измената и дополнувањето на Буџетот на државата, Полугодишниот извештај за реализација на буџетот, Завршната сметка на Буџетот и друга документација поднесена пред Собранието на Република Северна Македонија или објавена согласно со овој закон;

3. фискалните ризици и веројатноста на исполнување на Буџетот на државата и фискалната стратегија;

4. исполнувањето на фискалните правила од овој закон, како и за ризиците за отстапување од фискалните правила;

5. настанувањето на исклучителни околности кои водат до привремено отстапување од примената на фискалните правила согласно со членот 10 став (б) од овој закон, како и за условите за привремено отстапување за структурни реформи и инвестиции согласно со членот 10 став (7) од овој закон;

6. спроведувањето корективни мерки наведени во членот 10 ставови (4) и (8) од овој закон.

(3) Фискалниот совет може, на сопствена иницијатива, односно на барање на Владата на Република Северна Македонија или Собранието на Република Северна Македонија да изработи и анализи и мислења за фискалните ефекти на одделни предлог-закопи, како и за други прашања во делот на фискалната политика и управувањето со јавните финансии.

(4) Анализите и мислењата на Фискалниот совет од ставот (2) на овој член се составен дел на соодветните документи при поднесувањето до Владата на Република Северна Македонија или Собранието на Република Северна Македонија на разгледување и усвојување. Доколку постојат забелешки во анализите и мислењата на Фискалниот совет, Владата на Република Северна Македонија, преку Министерството за финансии, задолжително треба да подготви одговор во кој ќе се образложат причините за отстапувањата од анализите и мислењата на Фискалниот совет, кој е, исто така, составен дел на соодветниот документ.

(5) Сите анализи и мислења на Фискалниот совет се објавуваат на неговата веб-страница, во најкраток можен рок.

(6) Фискалниот совет се состои од три члена, при што по еден член предлага Македонската академија на науките и уметностите (МАНУ), Државниот завод за ревизија и Народната банка на Република Северна Македонија, а ги именува Собранието на Република Северна Македонија. Мандатот на членовите на Фискалниот совет е шест години, без право на повторен реизбор.

(7) Институциите од ставот (6) на овој член, можат да распишат јавен оглас за пријавување на заинтересирани лица кои ги исполнуваат условите предвидени со овој закон за членови на Фискалниот совет.

(8) Членовите на Фискалниот совет во својата работа дејствуваат самостојно, независно и непристрасно во согласност со највисоките професионални и етички стандарди. Ставовите кои членовите ги изнесуваат во работата на Фискалниот совет или при јавни настапи поврзани со активностите на Фискалниот совет, не претставуваат став на институциите кои ги предложиле или институциите со кои се поврзани.

(9) Член на Фискалниот совет може да биде лице, државјанин на Република Северна Македонија, кое има соодветна репутација, најмалку високо образование и најмалку десет години соодветно професионално или академско искуство на полето на економијата, јавните финансии, сметководство и ревизијата или друга сродна област.

(10) Член на Фискалниот совет не може да биде лице:

1. на кое со правосилна судска пресуда му е изречена казна или прекршочна санкција, забрана за вршење професија, дејност или должност;

2. кое е пратеник во Собранието на Република Северна Македонија, член на Владата на Република Северна Македонија, вработен во буџетски корисник или во друг јавен субјект на државно или на локално ниво;

3. кое е член на органи на политичка партија или бил носител на јавна функција во претходните пет години;

4. по исклучок на точка 2 на овој став, член на Фискалниот совет може да биде универзитетски професор или вработен, односно ангажиран во научно-истражувачка институција или времено ангажиран во меѓународна финансиска институција.

(11) Функцијата претседател или член во Фискалниот совет престанува под следниве услови:

1. со истекот на мандатот;

2. во случај на смрт;

3. во случај на оставка, поднесена со претходно писмено известување до Собранието на Република Северна Македонија во рок не пократок од еден месец од денот на известувањето;

4. во случај на разрешување.

(12) Претседателот или член на Фискалниот совет се разрешува доколку:

1. престане да исполнува некои од критериумите за именување за член на Фискалниот совет утврдени во ставот (9) на овој член;

2. не е во можност да ги извршува задачите поради телесна или ментална неспособност која трае повеќе од три месеци;

3. не ги извршува должностите во Фискалниот совет во последователен период од најмалку два месеца и

4. ја изгуби деловната способност.

(13) Одлука за разрешување член на Фискалниот совет донесува Собранието на Република Северна Македонија, на предлог на 20 пратеници, а по претходно писмено известување за причините за разрешување, доставено до Собранието на Република Северна Македонија од соодветната институција од ставот (6) на овој член.

(14) Испразнето место во Фискалниот совет се пополнува најдоцна во рок од 60 дена со именување нов член на Советот со мандат од шест години, на предлог на соодветната институција од ставот (6) на овој член.

(15) Фискалниот совет донесува програма за работа и донесува одлуки со мнозинство од своите членови.

(16) Членовите на Фискалниот совет избираат претседател на Фискалниот совет. Претседателот на Фискалниот совет го претставува, управува и ја организира работата на Фискалниот совет.

(17) Членовите на Фискалниот совет ги вршат своите активности во Советот без засновање работен однос. За нивната активност во Фискалниот совет им се утврдува месечен надоместок на нето-основа во висина од две нето просечни плати исплатени во Република Северна Македонија во текот на претходната година.

(18) Работите поврзани со стручните и административно - техничките активности за потребите на Фискалниот совет ги врши Стручна служба на Фискалниот совет. Стручната служба на Фискалниот совет има својство на правно лице со седиште во Скопје. Со

работата на Стручната служба раководи раководител на Службата, кој ја претставува и ја застапува. Раководителот на Службата се избира од редот на вработените во Службата, од страна на членовите на Фискалниот совет и за својата работа одговара пред нив.

(19) Стручната служба на Фискалниот совет се состои од четири аналитичари за стручна и двајца вработени за административно - техничка поддршка на работата на Фискалниот совет. Внатрешната организација и описот на работните места се утврдуваат со Правилник усвоен од Фискалниот совет. На вработените во Стручната служба на Фискалниот совет ќе се применуваат одредбите од Законот за административни службеници.

(20) Средствата за функционирање, вклучително и материјалните трошоци, на Фискалниот совет се обезбедуваат од Буџетот на Република Северна Македонија на предлог на Фискалниот совет и истиот самостојно одлучува за користењето на обезбедените средства.

(21) На почетокот од воспоставувањето на Фискалниот совет Владата е должна да обезбеди просторни и технички услови за непречено извршување на задачите од делокругот на активности на Фискалниот совет за најмалку една година.

(22) Со цел подготовка на анализите и мислењата во рамки на својот мандат, Фискалниот совет има право на пристап до сите релевантни информации и податоци од буџетските корисници и други јавни субјекти на државно и на локално ниво. Сите јавни субјекти се должни да ги обезбедат бараните информации и податоци во рок од 15 дена од приемот на барањето од Фискалниот совет. Фискалниот совет има право јавно да ги објави јавните субјекти кои не се придржуваат до овие одредби.

(23) Фискалниот совет и секој негов член е одговорен пред Собранието на Република Северна Македонија за остварување на задачите пропишани со овој закон.

(24) Фискалниот совет поднесува до Собранието на Република Северна Македонија извештај за својата работа најмалку еднаш годишно до крајот на мај во тековната година за претходната година. Извештајот, кој вклучува и извештај за управувањето со средствата од ставот (20) на овој член, се објавува на веб-страницата на Фискалниот совет.

III. СРЕДНОРОЧНО БУЏЕТСКО ПЛАНИРАЊЕ

Член 12

Изјава за фискална политика

(1) Владата на Република Северна Македонија доставува Изјава за фискална политика до Собранието во рок од 100 дена по нејзиниот избор. Изјавата се објавува на веб-страницата на Министерството за финансии и на Владата на Република Северна Македонија. Изјавата за фискална политика ги содржи насоките за фискалната стратегија за време на мандатот на Владата на Република Северна Македонија. Министерството за финансии е надлежно за техничка поддршка на Владата на Република Северна Македонија во подготовка на изјавата.

(2) Изјавата за фискалната политика за период од пет години треба најмалку да содржи:

1. проекција на салдото на Буџетот на државата;
2. проекција на буџетско салдо на општа власт;
3. проекција на долгот на општа власт;
4. најава за даночната политика која Владата ќе ја води во текот на мандатот;
5. проекција за раст на БДП, надворешно трговска размена и пазар на труд.

Член 13

Стратешко планирање

(1) Владата ги утврдува стратешките приоритети најмалку за наредните пет години најдоцна до 15 декември во тековната година, имајќи ги предвид изјавата за фискалната политика, фискалните принципи и правила, Програмата за работа на Владата, анализата на остварените резултати од спроведувањето на стратешките приоритети на Владата од предходната година, развојните стратешки плански документи, секторските стратегии и проценката на актуелните општествено-економски и социјални состојби во државата.

(2) Владата врз основа на извршена анализа може да утврди нов приоритет, да рedefинира веќе утврден приоритет и да изостави претходно утврден приоритет, во случај на значителни промени во условите и околностите или вонредна состојба.

(3) Матичните буџетски корисници изработуваат стратешки план за активностите и проектите во рамки на нивните надлежности, задолжително следејќи ги стратешките приоритети и приоритетните цели на Владата на Република Северна Македонија. Собранието на Република Северна Македонија изработува стратешки план за активностите и проектите во рамки на неговата надлежност во согласност со Законот за Собранието на Република Македонија.

(4) Потребните трошоци за спроведување на активностите содржани во програмите, потпрограмите, проектите и мерките вклучени во стратешкиот план треба да бидат во рамките на максималните износи на расходи (расходни лимити) утврдени во Фискалната стратегија. Стратешкиот план се усогласува и утврдува согласно со ревидираната фискална стратегија и донесениот буџет.

(5) Организационската единица во рамките на Генералниот секретаријат на Владата на Република Северна Македонија одговорна за координирање на процесот на стратешко планирање на матичните буџетски корисници, во соработка со Министерството за финансии, доставува детални упатства и временски рокови за подготовка на стратешкиот план.

Член 14

Макроекономски проекции

(1) Макроекономските проекции се подготвуваат од страна на Министерството за финансии.

(2) Фискалната стратегија треба да биде подготвена врз основа на реални макроекономски и фискални проекции, следејќи ги последните достапни статистички и други релевантни податоци.

(3) Макроекономските проекции се подготвуваат најмалку за тековната и за следните пет години.

(4) Фискалната стратегија и макроекономските проекции се објавуваат на веб-страницата на Министерството за финансии.

Член 15

План на приходи и други приливи

(1) Планираните приходи и други приливи претставуваат основа за утврдување на буџетските апропријации.

(2) Министерството за финансии дава насоки во однос на планирањето на приливите и следењето на извршувањето.

(3) Проекциите на приходите и другите приливи како основа за фискалната стратегија и Буџетот на државата ги подготвува Министерството за финансии.

(4) Министерот за финансии со упатство го пропишува начинот на подготовка на макроекономските и фискалните проекции и процесот на координација меѓу организациските единици и институции поврзани со макроекономското и фискалното проектирање.

Член 16

Фискална стратегија

(1) Фискалната стратегија претставува документ на Владата на Република Северна Македонија доставен до Собранието на Република Северна Македонија, во кој се презентирани претпоставките за макроекономските проекции и насоките на фискалната политика за тековната и за следните пет години. Ревидираната фискална стратегија е дел од буџетската документација.

(2) Последната одобрена фискална стратегија е основа за подготовка на други документи за фискалната политика, вклучувајќи документи кои се доставуваат до институциите на ЕУ.

(3) Министерството за финансии ја изработува фискалната стратегија и ја доставува до Владата на Република Северна Македонија, имајќи ги предвид стратешките приоритети на Владата на Република Северна Македонија и предлозите на матичните буџетски корисници.

Член 17

Временска рамка за подготвување на фискалната стратегија

(1) Министерството за финансии објавува план со временски рокови за подготовка на фискалната стратегија на својата веб-страница најдоцна до 15 јануари во тековната година.

(2) Министерството за финансии доставува циркуларно писмо за фискална стратегија со насоки за подготовка на фискалната стратегија до матичните буџетски корисници во согласност со временската рамка од ставот (1) на овој член.

(3) Матичните буџетски корисници на Буџетот на државата подготвуваат фискални проекции врз основа на постојно законодавство и постојни обврски (во натамошниот текст: основно сценарио) и предлог за нови проекти и нови финансиски обврски (во натамошниот текст: нови иницијативи) и ги доставуваат до Министерството за финансии во согласност со временската рамка од ставот (1) на овој член. Министерството за финансии основното сценарио, новите иницијативи и фискалниот простор за нови иницијативи ги доставува до Владата на Република Северна Македонија.

(4) Владата на Република Северна Македонија го усвојува основното сценарио и новите иницијативи за финансирање до 15 април во тековната година.

(5) Владата ја донесува фискалната стратегија, вклучувајќи и анекс кој ги содржи максималните износи на одобрени средства (расходни лимити) по матичен буџетски корисник на Буџетот на државата, најдоцна до 30 април во тековната година и истата ја доставува до Собранието на Република Северна Македонија и до Фискалниот совет.

Веднаш по донесувањето од страна на Владата на Република Северна Македонија, Министерството за финансии ја објавува фискалната стратегија на својата веб-страница.

(6) Собранието на Република Северна Македонија ја разгледува фискалната стратегија најдоцна до 20 јуни во тековната фискална година.

(7) Доколку се случат избори или вонредна состојба во временскиот период наведени во ставовите (4) и (5) на овој член, Министерството за финансии на веб-страницата ќе објави план со временски рокови за подготовката и донесувањето на фискалната стратегија.

Член 18

Содржина на фискалната стратегија

(1) Фискалната стратегија најмалку содржи квалитативен и квантитативен опис на:

1. реализирани макроекономски движења за претходната година и за изминатите месеци од тековната година, како и макроекономски проекции за тековната година и следните пет години подготвени од страна на Министерството за финансии, вклучувајќи ги најмалку проекциите за реален и номинален БДП, инфлација, надворешно-трговска размена и пазар на труд;

2. реализација за претходната година и за изминатите месеци од тековната година, како и проекција за тековната година и за наредните пет години на следните параметри на Буџетот на државата и буџетите на општините, соодветно: приходи, расходи, буџетско салдо (вкупно и примарно) и финансирање, вкупни расходни лимити, состојба на депозити на почетокот на фискалната година, гаранции и долг на општа власт;

3. споредба на реализацијата на параметрите од точките 1 и 2 на овој став со претходниот Буџет и фискална стратегија, како и квалитативно и квантитативно објаснување на главните отстапувања;

4. споредба на проекциите на параметрите од точките 1 и 2 на овој став со претходната фискална стратегија, како и квалитативно и квантитативно објаснување на главните промени, вклучително и на промените во политиките;

5. споредба на остварениот и проектираниот реален БДП, инфлација, буџетско салдо и долг на општа власт со други релевантни домашни и меѓународни институции, како и кратко објаснување на главните разлики, каде што е тоа можно;

6. максимално одобрени средства (расходни лимити) по матични буџетски корисници за наредните пет години на Буџетот на државата;

7. опис на секоја политика и програма и образложение на фискалните импликации од новите иницијативи за финансирање;

8. резиме на активностите на управување со долгот на општа власт, вклучувајќи и планирана структура на финансирање на дефицитот, отплатите и состојбата на депозити;

9. макрофискални ризици, вклучувајќи фискални ризици поврзани со потенцијалните обврски и конкретни ризици со квантитативно и квалитативно објаснување на ефектите врз клучните макроекономски и фискални параметри од точките 1 и 2 на овој став;

10. образложение за усогласеност, односно отстапување од фискалните правила и за евентуални отстапувања од фискалните цели утврдени во претходната фискална стратегија;

11. опис на користењето на претпристапната помош на ЕУ;

12. анализа на долгорочната фискална одржливост;

13. други потребни информации и податоци.

(2) Ревидираната фискална стратегија не ја содржи точката б од ставот (1) на овој член.

Член 19

Содржина на Циркуларот за фискална стратегија

(1) Циркуларот за фискална стратегија содржи:

1. стратешки приоритети на Владата;
2. прелиминарни податоци за тековните и проектираните макроекономски индикатори;
3. нацрт основно сценарио за матичен буџетски корисник за следните пет фискални години;
4. насоки за среднорочни проценки на приливи и одливи за основно сценарио;
5. насоки за подготовка на нови иницијативи за финансирање;
6. други потребни информации.

(2) Раководителот на матичниот буџетски корисник е надлежен за давање насоки за подготовка на проекции за основно сценарио и нови иницијативи за финансирање на буџетските корисници во рамките на неговата надлежност.

Член 20

Среднорочни приоритети и постапка за селекција на нови иницијативи-проекти и активности

(1) Новите иницијативи опфаќаат нови проекти, вклучувајќи проекти за јавни инвестиции и јавно-приватни партнерства и нови активности, предложени од матичните буџетски корисници, вклучувајќи ги општините во нивно име, односно во име на јавните субјекти од нивна надлежност, кои ги подготвуваат во согласност со пропишаната методологија и ги поднесуваат до Министерството за финансии за преглед и оценка.

(2) Министерството за финансии ги разгледува предложените нови проекти и иницијативи и ги оценува примарно од перспектива на фискалното влијание, ризиците и одржливоста.

(3) Министерството за финансии подготвува сумарна листа на предложени разгледани и оценети нови иницијативи и проекти и ја доставува до Владата, односно до општинските совети.

(4) Новите оценети иницијативи и проекти и активности понатаму се разгледуваат и им се определува приоритет од страна на меѓусекторска работна група/комитет формирана од страна на Владата на Република Северна Македонија, односно од Советот на општината.

(5) Приоритетната листа на нови иницијативи и проекти и активности ја одобрува Владата на Република Северна Македонија, односно Советот на општината.

(6) Со Законот за извршување на Буџетот на Република Северна Македонија или со Одлука за извршување на буџетот на општината се утврдуваат активностите и проектите што треба да започнат следната година.

(7) Методологијата за дефинирање, подготвување, разгледување, оценување и давање приорет на новите иницијативи, односно проекти и активности, ја донесува Владата на Република Северна Македонија на предлог на Министерството за финансии.

Член 21

Граѓанска иницијатива

Матичните буџетски корисници на државно ниво и општините на локално ниво воспоставаат механизам за учество на граѓаните во процесот на предлагање нови иницијативи во подготовката на стратешките планови и фискалната стратегија.

IV. СОДРЖИНА НА БУЏЕТОТ И ФИНАНСИСКИ ПЛАНОВИ

Член 22

Содржина на Буџет

(1) Буџетот на државата или на општината се состои од општ дел на буџетот, посебен дел на буџетот и проектот и повеќегодишен дел на буџетот.

(2) Сите приходи и други приливи и сите расходи и други одливи се или дел од Прегледот на приходи и расходи, Прегледот на финансиски средства и обврски или од Прегледот за задолжување и отплата на долг.

(3) Министерот за финансии поблиску ја пропишува формата и содржината на буџетот од став (1) на овој член.

Член 23

Општ дел на Буџетот

(1) Општиот дел на Буџетот ги содржи сите приливи и одливи на буџетот за фискалната година прикажани во:

- преглед на приходи и расходи,
- преглед на финансиски средства и обврски,
- преглед за задолжување и отплата на долг.

(2) Прегледот на приходи и расходи вклучува:

1. Приходи:

- даночни приходи,
- социјални придонеси,
- трансфери и донации,
- капитални приходи,
- приходи од продажба на добра и услуги,
- други приходи.

2. Расходи:

- тековни расходи,
  - тековни трансфери,
  - капитални расходи,
  - капитални трансфери,
  - каматни плаќања,
  - други расходи.
3. Буџетско салдо како разлика меѓу приходите и расходите.

(3) Прегледот на финансиски средства и обврски вклучува:

1. Приливи од:

- наплата на дадени заеми,
- продажба на финансиски средства,
- наплатени побарувања за дадени гаранции.

2. Одливи за:

- дадени заеми,
- стекнување со финансиски средства,
- плаќања по гаранции.

3. Нето-зголемување или намалување на финансиски средства и обврски како разлика помеѓу приливи и одливи во Прегледот на финансиски средства и обврски.

(4) Преглед за задолжување и отплата на долг вклучува:

1. Задолжување (прилив);
2. Отплата на долг (отплата на главница од заеми и издадени должнички хартии од вредност) (одлив);
3. Нето-задолжување или нето- отплата на долгот како разлика помеѓу задолжување и отплата на долг;
4. План за задолжување од точка 1 на овој став.

(5) Промената на состојбата на сметката е прикажана како разлика помеѓу приливите и одливите од Прегледот на приходи и расходи, Прегледот на финансиски средства и обврски и Прегледот на задолжување и отплата на долгот.

(6) Општиот дел на буџетот е прикажан по економска класификација и по класификација на извори на финансирање.

Член 24

Посебен дел на Буџетот

(1) Посебниот дел на буџетот ги содржи расходите и други одливи (од финансиските планови) на буџетските корисници за фискалната година.

(2) Расходите и другите одливи се прикажуваат според организациската, програмската, економската класификација и класификација на извори на финансирање.

(3) Буџетските корисници од ист раздел согласно со организациската класификација се прикажуваат агрегирано, а дополнителни информации за поединечни буџетски корисници се достапни во рамките на буџетската документација.

Член 25

Проектен и повеќегодишен дел од буџетот

(1) Проектниот и повеќегодишниот дел од буџетот ги опфаќа сите проекти, вклучувајќи ги проектите за јавни инвестиции планирани да се започнат или завршат во новата буџетска година или да продолжат во следната буџетска година и во годините што следат во согласност со програмската класификација и класификацијата на изворите на финансирање.

(2) Проектен и повеќегодишен дел од буџетот ги вклучува:

1. времетраење и вкупна вредност за секој наведен проект;
2. сите планирани расходи и други одливи за следните пет години за секој наведен проект, како и остатокот за финансирање до завршување на проектот;
3. реализирани расходи и други одливи со проценка за тековната година.

(3) Сите расходи и други одливи за проектите кои се кофинансираат од буџетот се вклучени во проектен и повеќегодишен дел од буџетот.

Член 26

Финансиски план

(1) Финансискиот план на буџетскиот корисник се подготвува согласно со буџетските класификации.

(2) Врз основа на инструкциите во буџетскиот циркулар, буџетските корисници ги подготвуваат своите предлог финансиски планови.

(3) Финансиските планови се подготвуваат на готовинска основа.

V. ПОДГОТОВКА НА БУЏЕТ И ФИНАНСИСКИ ПЛАНОВИ

Член 27

Одговорност за подготовка на буџетот

(1) Министерството за финансии е одговорно за подготовка на Буџетот на државата и за негово доставување до Владата на Република Северна Македонија.

(2) Градоначалникот е одговорен за подготовка на буџетот на општината и за негово доставување до Советот на општината.

Член 28

Основа за подготовка на Буџетот на државата

(1) Основа за подготовка на Буџетот е:

1. изјава за фискална политика;
2. стратешки приоритети на Владата;
3. нацрт стратешки планови;
4. фискална стратегија;
5. максимални износи на одобрени средства (расходни лимити) за матичните буџетски корисници на Буџетот на државата.

(2) Владата на предлог на министерот за финансии усвојува план со временски рокови за подготовка на предлог-буџет и предлог финансиски планови.

Член 29

Буџетски циркулар

(1) Врз основа на усвоените документи од членот 28 од овој закон, Министерството за финансии најдоцна до 1 јуни во тековната година доставува насоки до матичните буџетски корисници во форма на буџетски циркулар за подготовка на предлог-буџетско барање. Буџетскиот циркулар се објавува на веб-страницата на Министерството за финансии.

(2) Буџетскиот циркулар ги содржи најмалку следниве елементи за подготовка на предлог-буџетот на државата:

1. информација за тековните и проектираните макроекономски индикатори;
2. максимални износи на одобрени средства - расходни лимити - по матичните буџетски корисници за наредните пет години утврдени од Владата;
3. насоки и упатства за подготовка на предлог-буџетските барања;
4. временска рамка за доставување на предлог финансиски планови и подготовка на предлог-буџет;
5. други потребни информации.

(3) Собранието на Република Северна Македонија при подготовка на предлог-буџетското барање на Собранието на Република Северна Македонија постапува согласно со доставениот буџетски циркулар и со Законот за Собранието на Република Македонија.

(4) Раководителот на матичниот буџетски корисник е одговорен за распределбата на максимални износи на одобрени средства - расходни лимити - на буџетските корисници во рамките на неговата надлежност.

(5) Раководителот на матичниот буџетски корисник го доставува циркуларот заедно со расходните лимити до буџетските корисници во рамките на неговата надлежност.

Член 30

Буџетски циркулар за општините

(1) Министерството за финансии доставува циркулар до градоначалниците на општините најдоцна до 30 септември во тековната година, со кој се даваат насоките за подготовка на буџетите на општините.

(2) Буџетскиот циркулар за општините ги содржи следниве елементи:

1. стратешки приоритети на Владата на Република Северна Македонија;
2. информација за тековните и проектираните макроекономски индикатори согласно со фискалната стратегија;
3. информација за процена на приходи во буџетската година и за следните пет фискални години кои треба се распределуваат меѓу Буџетот на државата и општините;
4. посебни параметри кои ќе се користат за распределување на одобрениот дел од приходите од данок на додадена вредност на општините;
5. информација за наменски, блок и други дотации за општините, утврдени со закон, како и проценки за овие дотации за наредните пет години;
6. други потребни информации.

(3) Врз основа на циркуларот од ставот (1) на овој член, градоначалникот до буџетските корисници на буџетот на општината ги дава главните насоки и рокови за подготвување на предлог финансиските планови.

Член 31

Предлог финансиски планови на буџетски корисници

(1) Буџетските корисници подготвуваат предлог финансиски планови (буџетски барања) во согласност со упатствата, насоките и расходните лимити содржани во буџетскиот циркулар.

(2) Предлог финансискиот план го содржи најмалку следново:

1. реализација на одливи за претходната година, проценка за реализација на одливи за тековната година, планирани одливи за наредните пет години во согласност со буџетскиот циркулар.
2. образложение на предлог-финансискиот план на буџетските корисници кој содржи најмалку:
  - а) опис и надлежности на буџетски корисник;
  - б) образложение за поставените цели согласно со програмската класификација усогласени со стратегиите и долгорочните развојни документи;
  - в) правни и други основи за планирани одливи;
  - г) извори на финансирање;
  - д) индикатори кои се основа за пресметка и проценка на средства потребни за имплементација на програмите;

ѓ) родово одговорни индикатори и идентификување на најмалку една родова цел таму каде што е можно;

е) други објаснувања и документи во согласност со насоките и упатствата во буџетскиот циркулар.

Член 32

Надлежност и одговорност на буџетските корисници

(1) Раководителот на буџетскиот корисник е надлежен за подготовка на финансискиот план и е одговорен пред раководителот на матичниот буџетски корисник.

(2) Раководителот на матичниот буџетски корисник е надлежен за:

1. распределбата на расходните лимити по буџетските корисници во рамките на неговата надлежност;

2. координација, подготовка и поднесување предлог финансиски планови на буџетските корисници во рамките на неговата надлежност;

3. препраќање на сите материјали согласно со овој закон, доставени од Министерството за финансии на буџетските корисници во рамките на неговата надлежност.

(3) Претседателот на Собранието на Република Северна Македонија е надлежен за подготовка на финансискиот план на Собранието на Република Северна Македонија, согласно со Законот за Собранието на Република Македонија.

(4) Раководителот на матичниот буџетски корисник ги претставува сите буџетски корисници во рамките на неговата надлежност во процесот на подготовка на Буџетот на државата, пред Министерството за финансии и пред Владата на Република Северна Македонија.

(5) Градоначалникот е надлежен за подготовка на финансискиот план на општината и ги претставува буџетските корисници во рамки на негова надлежност пред Советот на општината во процесот на подготовката на буџетот на општината.

Член 33

Доставување предлог финансиски планови на буџетските корисници

(1) Раководителите на матичните буџетски корисници на Буџетот на државата ги доставуваат предлог финансиските планови на сите буџетски корисници во рамките на нивната надлежност, заедно со нацрт-стратешкиот план до Министерството за финансии најдоцна до 15 август во тековната година.

(2) Раководителите на матичните буџетски корисници нацрт стратешкиот план, како составен дел од предлог финансиските планови, го доставуваат до Генералниот секретаријат на Владата на Република Северна Македонија најдоцна до 15 август во тековната година.

(3) Доколку матичниот буџетски корисник кон предлог финансискиот план нема приложено нацрт стратешкиот план буџетското барање ќе се смета дека не е комплетно и истото со укажување од Министерството за финансии ќе се врати на доработка со конкретно утврден рок.

(4) Собранието на Република Северна Македонија во постапката на подготвување и донесување на предлог финансиските планови и стратешкиот план постапува согласно со Законот за Собранието на Република Македонија.

(5) Буџетските корисници на буџетот на општината ги доставуваат предлог финансиските планови до градоначалникот.

Член 34

Предлог финансиските планови во предлог-буџетот

(1) Министерството за финансии ја проверува усогласеноста на предлог финансиските планови со насоките и упатствата од циркуларот и со одобрените расходни лимити. Министерството за финансии може да даде насоки за неопходни корекции во предлог финансиските планови за да истите бидат дел од предлог-буџетот.

(2) Во случај да не се постигне согласност помеѓу матичниот буџетски корисник и Министерството за финансии, Министерството за финансии го доставува предлог буџетот до Владата во кој се прикажува бараниот износ и предложениот износ од Министерството за финансии.

(3) Градоначалникот врши усогласување на предлог финансиските планови на буџетските корисници на буџетот на општината и нивно вклучување во предлог-буџетот на општината.

VI. БУЏЕТСКА ДОКУМЕНТАЦИЈА И ДОНЕСУВАЊЕ НА БУЏЕТОТ

Член 35

Предлог-буџет и буџетска документација

(1) Предлог буџетот на државата е придружен со предлог-закон за извршување на Буџетот на државата и соодветна буџетска документација.

(2) Буџетската документација вклучува и:

1. ревидирана фискална стратегија;
2. образложение за предлог-буџетот кое вклучува најмалку: реализација од претходната година, проценета реализација на буџетот за тековната година, предлог-буџет и проекции за следните пет години, како и елементи дефинирани во членот 31 став (2) точка 2 од овој закон;
3. предлог годишна програма за продажба на нефинансиски средства утврдени со членот 75 од овој закон;
4. предлог годишна програма за продажба на финансиски средства утврдени со членот 85 од овој закон;
5. сумарен преглед на родово буџетски изјави на корисниците на буџетот.

(3) Предлог-буџетот на општината е пропратен со Одлука за извршување на буџетот на општината и со соодветна буџетска документација.

Член 36

Содржина на Законот за извршување на Буџетот на државата/Одлука за извршување на буџетите на општините

(1) Законот за извршување на Буџетот на државата содржи особено одредби за:

1. максимално одобрени расходи на Буџетот на државата;
2. правила за прераспределба на буџетот согласно со членот 47 од овој закон;

3. процент на одобрени обврски за кои ќе бидат потребни идни плаќања во согласност со членот 52 од овој закон;
  4. роковите за плаќање за сите буџетски корисници согласно со членот 64 од овој закон;
  5. максимален износ на задолжување на Буџетот на државата, максимален збирен износ на задолжување на сите буџети на општините и ограничување на задолжувањето на другите јавни субјекти согласно со членот 88 од овој закон;
  6. вкупниот износ на ново издадени гаранции од државата согласно со членот 88 од овој закон;
  7. специфични овластувања на Владата и на Министерството за финансии за извршување на Буџетот на државата за секоја година;
  8. други одредби кои овозможуваат непречено извршување на Буџетот на државата.
- (2) Одлуката за извршување на буџетот на општината содржи особено одредби за:
1. максимално одобрени расходи на буџетот на општината;
  2. одредба согласно со која пренамените на буџетот на општината ќе бидат во согласност со одредбите од Законот за извршување на Буџетот на државата;
  3. максималниот износ на задолжување на буџетот на општината согласно со закон;
  4. вкупниот износ на ново издадените гаранции за јавните субјекти кои се основани од општината;
  5. специфични овластувања на градоначалникот за извршување на буџетот;
  6. други одредби кои овозможуваат непречено извршување на буџетот на општината.

Член 37

Донесување на Буџетот на државата и на општините

- (1) Министерот за финансии, министерствата и градоначалниците го презентираат предлог-буџетот на државата, односно предлог буџетите на општините пред јавноста.
- (2) Владата го доставува предлог- буџетот на државата, заедно со предлог закон за извршување на буџетот и пропратните документи од членот 35 став (2) од овој закон, до Собранието на Република Северна Македонија најдоцна до 15 октомври во тековната година.
- (3) По доставувањето на предлог- буџетот до Собранието на Република Северна Македонија, Владата на Република Северна Македонија доставува копија од сите документи наведени во ставот (2) на овој член до Фискалниот совет.
- (4) Седница на Собранието на Република Северна Македонија се одржува по истекот на најмалку 20 дена од денот на доставувањето на предлог-буџетот на државата до Собранието на Република Северна Македонија.
- (5) Министерот за финансии го презентира предлог-буџетот на државата во Собранието на Република Северна Македонија. На барање на министерот за финансии или на најмалку пет пратеници, раководителот на матичен буџетски корисник на Владата на Република Северна Македонија ќе го презентира предлог-буџетот на матичниот буџетски корисник во Собранието на Република Северна Македонија заедно со министерот за финансии.
- (6) Собранието на Република Северна Македонија го донесува Буџетот на државата за наредната година најдоцна до 25 декември во тековната година.
- (7) По донесувањето на Буџетот на државата од страна на Собранието на Република Северна Македонија, Министерството за финансии на својата веб-страница го објавува со сите придружни документи.
- (8) Градоначалникот на општината го доставува предлог-буџетот до Советот за донесување најдоцна до 15 ноември во тековната година. Советот на општината го донесува буџетот за наредната година најдоцна до 25 декември во тековната година и се објавува на веб-страницата на општината.

Член 38

Ограничување при донесувањето на Буџетот

(1) Во текот на постапката за донесување на Буџетот, секое зголемување на предложена буџетска апропријација треба да биде придружено со соодветно намалување на други предложени апропријации во рамките на истиот извор на финансирање.

(2) Резервите, средствата планирани за сервисирање на долгот во предлог-буџетот или средствата за кои веќе има преземено обврски во претходните години согласно со овој или друг закон не можат да се намалат.

Член 39

Времено финансирање

(1) Доколку не се донесе буџет пред годината на која се однесува, финансирањето на државата и општините и извршувањето на нивните надлежности и други законски обврски (во натамошниот текст: времено финансирање) почнувајќи од 1 јануари од новата буџетска година, времено ќе се врши врз основа на буџетот од претходната година и ќе се применува за истите цели и програми/проекти и активности како и во претходната година.

(2) За време на временото финансирање, средствата може да се искористат до ниво од 90% од потрошените средства во текот на истиот месец од претходната година, освен за отплата на главницата, каматата, другите обврски кои произлегуваат од задолжување и неочекувани исклучителни настани кои се закана за безбедноста на земјата или за животите на граѓаните.

(3) За време на временото финансирање, буџетските корисници не можат да го зголемуваат бројот на вработени во однос на состојбата на 31 декември од претходната година.

(4) По исклучок од ставовите (2) и (3) на овој член, проектите и активностите финансирани од донатори треба да продолжат во согласност со договорите со донаторите и со обезбедените средства.

(5) По истекот на временото финансирање, платените обврски во овој период се засметуваат во донесениот Буџет на државата или општината.

(6) Одлуката за времено финансирање на државно ниво ја донесува Владата на Република Северна Македонија, која го известува Собранието на Република Северна Македонија.

(7) Одлуката за времено финансирање на локално ниво ја донесува Советот на општината.

VII. ИЗВРШУВАЊЕ НА БУЏЕТ

VII.1. Општи одредби

Член 40

Одговорност за извршување на буџетот

(1) Владата на Република Северна Македонија е одговорна пред Собранието на Република Северна Македонија за извршување на Буџетот на државата.

(2) Градоначалниците се одговорни пред Советот на општината за извршувањето на буџетите на општините.

(3) Известувањето за извршувањето на буџетот до Собранието на Република Северна Македонија и/или Советот на општината се врши согласно со членовите 91, 92, 93, 94, 95 и 96 од овој закон.

(4) Министерството за финансии е должно редовно да го следи извршувањето на буџетот и, доколку е потребно, соодветно да ја извести Владата на Република Северна Македонија за отстапување на извршувањето на планот на приходите и расходите.

(5) Организациската единица за финансиски прашања кај општините е должна редовно да го следи извршувањето на буџетот, и доколку е потребно, соодветно да го извести градоначалникот.

Член 41

Одговорност на раководителот на буџетскиот корисник за извршување на финансискиот план

(1) Раководителот на буџетскиот корисник е одговорен за извршување на одобрениот финансиски план на буџетскиот корисник.

(2) Раководителот од ставот (1) на овој член може да овласти лица кои ќе вршат активности за наплата на приходи и други приливи, извршување на расходи и други одливи кои се во надлежност на буџетскиот корисник. Наплатата и извршувањето вклучуваат и резервација на средства, преземање и потврдување на обврски, издавање на налози за плаќање, утврдување и наплата на побарувања и други активности кои ќе обезбедат финансиско управување и контрола. Овластувањата се делегираат во писмена форма.

(3) Лицата од ставот (2) на овој член треба да ги извршуваат активностите на овој член во согласност со овој или друг закон.

(4) За извршување на одобрениот финансиски план на буџетскиот корисник одговараат и овластените лица од ставот (2) на овој член согласно со дадените овластувања.

(5) Исклучок од ставот (2) на овој член се буџетските корисници кои имаат регулаторна функција (регулаторни тела) и други буџетски корисници кои не се во надлежност на Владата на Република Северна Македонија и кои имаат автономија на извршувањето на нивните одобрени финансиски планови во согласност со правилата и постапките регулирани со овој закон.

Член 42

Обврски од претходните години и првични приспособувања на усвоениот буџет

(1) Буџетските корисници треба да обезбедат средства за покривање на обврските пренесени од претходната година кои не се предвидени со усвоениот буџет за тековната година, во рамките на сопствениот финансиски план и согласно со членот 47 од овој закон.

(2) Буџетските корисници треба да ги приспособат своите финансиски планови во рок од 30 дена од започнувањето на примената на буџетот за да ги подмират финансиските обврски од претходната година.

(3) За приспособувањата од ставот (2) на овој член, Владата на Република Северна Македонија го информира Собранието на Република Северна Македонија, односно градоначалникот го информира Советот на општината, најдоцна четириесет и пет (45) дена од започнувањето на примената на буџетот.

Член 43

Усогласување и усвојување финансиски планови

(1) Во случај кога разделот има повеќе од еден буџетски корисник, финансиските планови на овие буџетски корисници треба да бидат усогласени со усвоените средства во рок од триесет (30) дена од започнувањето на примената на буџетот.

(2) Матичниот буџетски корисник е одговорен за усогласување и одобрување на финансиските планови од ставот (1) на овој член. Одобрениот финансиски план матичниот буџетски корисник го доставува до Министерството за финансии.

(3) Матичниот буџетски корисник може да определи буџетски корисник во рамките на неговата надлежност за активностите од ставот (1) на овој член.

(4) Матичниот буџетски корисник и буџетските корисници кои не ги почитуваат одредбите од ставот (1) на овој член не може да ги користат средствата.

(5) На локално ниво, организационата единица за финансиски прашања во општината е одговорна за усогласување, а градоначалникот за одобрување на финансиските планови на буџетските корисници во општината.

VII.2. Приливи, одливи и планирање на ликвидност на буџетот

Член 44

Наплата на приходи и други приливи

(1) Наплатата на приходите и другите приливи се врши во согласност со закон, без оглед на планираниот износ во буџетот.

(2) Буџетските корисници кои се овластени со закон да ги наплаќаат приходите и другите приливи од буџетот, како и буџетските корисници кои остваруваат приходи од работењето во рамките на нивната надлежност се одговорни за нивна целосна и навремена наплата.

(3) Матичниот буџетски корисник ја следи наплатата на приходите и другите приливи како и наплатените приходи и други приливи на сметките на буџетски корисници во рамките на неговата надлежност.

(4) Приходи и други приливи на Буџетот на државата и буџетите на општините се уплаќаат на ЕТС.

Член 45

Одливи и алокации по квартали за ликвидна цел

(1) По започнувањето на примената на буџетот, Министерството за финансии во соработка со матичниот буџетски корисник, определува квоти по квартали или друг период за користење на средствата.

(2) Владата на Република Северна Македонија со одлука ги усвојува квотите на ниво на матичните буџетски корисници на предлог на Министерството за финансии.

(3) Матичниот буџетски корисник ги распределува квотите од ставот (2) на овој член на буџетските корисници во рамките на неговата надлежност. Буџетските корисници можат да плаќаат само до износот утврден со квотата.

(4) Зголемувањето на квотата на матичен буџетски корисник може да биде одобрено од страна на Министерството за финансии, доколку квотата се намали во ист износ кај друг матичен буџетски корисник или ако наплатените буџетски приходи се повисоки од првично проценетите.

(5) По исклучок на ставот (4) на овој член Владата на Република Северна Македонија може со одлука да ја промени квотата од ставот (1) на овој член, на предлог на Министерство за финансии.

(6) Градоначалникот е надлежен за утврдување и управување со квотите во рамки на буџетот на општината.

(7) Владата на Република Северна Македонија со одлука ги усвојува квотите за Собранието на Република Северна Македонија на предлог на Собранието на Република Северна Македонија. Претседателот на Собранието на Република Северна Македонија или овластените лица согласно со членот 41 став (2) од овој закон се надлежни за утврдување и управување со квотите во рамките на буџетот на Собранието.

Член 46

Планирање на ликвидноста на буџетот

(1) Министерството за финансии ја планира ликвидноста на буџетот преку предвидување на готовинскиот тек на буџетот врз основа на проектираните буџетски приходи и други приливи и на поднесените месечни планови за извршување на буџетот на матичните буџетски корисници.

(2) Месечниот план за извршување на буџетот на матичниот буџетски корисник се состои од планираните збирни расходи и други одливи и приходи и други приливи на сите буџетски корисници во негова надлежност за одреден месец. Месечните планови за извршување на буџетот се доставуваат најмалку седум дена пред почетокот на месецот.

(3) Максимален износ на планираните месечни расходи и други одливи го утврдува Министерството за финансии во согласност со расположливата буџетска ликвидност најдоцна на последниот ден од тековниот месец за наредниот месец.

(4) Организациската единица за финансиски прашања кај општината е надлежна за планирање на ликвидноста на буџетот на општината преку предвидување на готовинскиот тек врз основа на проценетите приходи и други приливи и планираните расходи и други одливи на буџетските корисници на општината за претстојниот период.

(5) Министерот за финансии поблиску го пропишува начинот на планирање на ликвидноста на буџетот.

VII.3. Прераспределба на средствата

Член 47

Буџетска флексибилност

(1) Буџетските апропријации не може да се реалоцираат освен под услови и на начин предвидени со овој закон, Законот за извршување на буџетот на Република Северна Македонија и со Одлуката за извршување на буџетот на општината.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, не е дозволено прераспределба на буџетските средства меѓу Прегледот за приходи и расходи, Прегледот за финансиски средства и обврски и Прегледот за задолжување и отплата на долгот.

(3) Во услови кога не може да се почитуваат одредбите од ставовите (1) и (2) на овој член, се пристапува кон постапките за урамнотежување на буџетот од членот 60 или кон изменување и дополнување на буџетот од членот 61 од овој закон.

(4) По исклучок од ставот (3) на овој член, секоја формална одлука на Советот на општината за реалокација на апропријации согласно со овој или друг закон, по својата природа согласно со овој закон се смета за одлука за изменување и дополнување на буџетот.

Член 48

Прераспределба на средства за отплата на главница, камати и гаранции

(1) Обврските и другите задолжувања кои се однесуваат на отплата на долгот на државата или на општините кои произлегуваат од склучени договори за заем, склучени договори за гаранција, издадени должнички хартии од вредност и други инструменти за позајмување на начин пропишан со закон, се извршуваат без оглед на одобрените апропријации за оваа намена во Буџетот на државата или на општината.

(2) По исклучок на членот 47 став (2) од овој закон, Владата на Република Северна Македонија или Советот на општината можат да ги прераспределат средствата за исполнување на обврските од ставот (1) од Прегледот за приходи и расходи.

(3) Владата на Република Северна Македонија го известува Собранието на Република Северна Македонија за прераспределбата на средствата од ставот (2) на овој член во рок од 30 дена од денот на прераспределбата.

Член 49

Прераспределба на средства за исплата на судски одлуки

(1) Обврски кои се однесуваат на правосилни судски одлуки и спогодби се извршуваат од буџетските средства на ниво на соодветниот матичен буџетски корисник, без оглед на планираните средства за оваа намена.

(2) Владата може да ги прераспредели средствата помеѓу матичните буџетски корисници или Советот на општината меѓу буџетските корисници за исполнување на обврските од ставот (1) на овој член од Прегледот за приходи и расходи.

(3) Во услов кога не може да се почитуваат одредбите од членот 47 став (1) од овој закон, се пристапува кон постапките за урамнотежување на буџетот согласно со членот 60 од овој закон или изменување и дополнување на буџетот согласно со членот 61 од овој закон.

(4) Министерот за финансии го пропишува начинот за извршување од буџетот и прераспределба на средствата во случај на судските одлуки и спогодби.

VII.4. Преземање на обврски

Член 50

Преземање обврски во буџетот за тековната година

(1) Буџетскиот корисник презема обврска со склучување договор, со потпишување или издавање на документ со карактер на договор или со усвојување поединечен правен акт.

(2) Обврска која предизвикува расходи и/или други одливи од буџетот и се заснова на закон, подзаконски акт или правосилна судска или административна одлука, исто така ќе се смета за преземена обврска.

(3) Пред преземањето на нова обврска согласно со ставот (1) на овој член, буџетскиот корисник треба да провери дали има расположливи средства во рамки на релевантната буџетска апропријација на важечкиот буџет и/или други расположливи средства согласно со овој или друг закон.

(4) Буџетскиот корисник не може да преземе обврска над алоцираните апропријации и соодветно расположливите средства.

(5) Буџетскиот корисник мора да склучи договор, да потпише или да издаде друг документ што има карактер на договор за набавка на стоки и услуги.

(6) Буџетскиот корисник по исклучок на ставот (5) на овој член може да склучи договор, да потпише или да издаде друг документ за кофинансирање на проект или програма кофинансирана од ЕУ или од донаторски фондови дури и по почетокот на спроведувањето на проектот или на програмата.

(7) Во случај кога повеќе буџетски корисници обезбедуваат средства за одреден проект или активност може да се склучи само еден мултилатерален договор. Ако поинаку не е пропишано со договорот, првиот потписник ќе ги координира работите и ќе провери дали има расположливи средства во рамки на релевантната буџетска апропријација на важечкиот буџет на сите потписници.

(8) Буџетскиот корисник ги евидентира обврските во системот на трезорската главна книга во рок од пет работни дена од денот на преземање на обврската.

(9) Министерот за финансии поблиску ги пропишува начинот за преземање обврски во согласност со овој член.

Член 51

Преземање обврски во буџетите за следните години

(1) Буџетскиот корисник може до обемот пропишан со Законот за извршување на буџетот на Република Северна Македонија или со Одлуката за извршување на буџетот на општината, да преземе обврски кои би предизвикале плаќање во наредните години.

(2) Пред преземањето обврска што налага плаќања во следните години, буџетскиот корисник од Министерството за финансии ќе побара изјава за расположливост на права за трошење.

(3) Промени на динамиката на плаќањата што произлегуваат од преземената обврска веднаш се пријавуваат во Министерството за финансии.

(4) Плаќањата што произлегуваат од преземена обврска во согласност со овој член се планираат и се пренесуваат во буџетот за годината во која достасуваат за плаќање.

(5) Ограничувањата од ставот (1) на овој член не се применуваат на обврските поврзани со задолжувањето на државата или општината, управувањето со долгот на државата или општината и за проектите финансирани од фондовите на ЕУ за кои е потребно кофинасирање.

(6) Министерот за финансии поблиску го пропишува начинот на преземање повеќегодишни обврски или за промена на некој од клучните елементи на тие веќе преземени обврски во согласност со овој член.

Член 52

Предуслови за започнување на јавните набавки

(1) Пред започнување постапка за јавна набавка, средствата за проценетата обврска се резервирани во рамки на одобриениот буџет за тековната година, а можностите за пренесување обврски во буџетите за следните години се потврдени согласно со одредбите на овој закон.

(2) Министерот за финансии подетално го пропишува начинот на расположливост на правата на трошење во буџетот пред почетокот на постапка за јавна набавка.

VII.5. Вклучување на непланирани приливи и одливи на буџетот

Член 53

Вклучување обврски врз основа на нови законодавни акти или нови проекти или активности во буџетот

(1) По донесување на буџетот, ако се донесе нов закон или друг подзаконски акт што не е предвиден во годишниот план со кој произлегуваат нови обврски за буџетот, Владата на Република Северна Македонија или градоначалникот ги вклучуваат наведените обврски во буџетот со прераспределба на апропријации согласно со членот 47 од овој закон или со користење на општата буџетска резерва во согласност со членот 59 од овој закон.

(2) Буџетските апропријации не можат да се прераспределат за преземање обврски за нови проекти или активности во буџетот за кои не биле предвидени буџетски апропријации освен под услови и на начин пропишани со овој закон или со Законот за извршување на Буџетот или со Одлуката за извршување на буџетот на општината.

Член 54

Наменски приливи и одливи на буџетот

(1) Наменските приходи и други приливи на буџетот подразбираат донации, дотации, помош, обесштетувања од осигурување, приходи од сопствени активности на буџетските корисници и приливи од наменски заеми како и други видови приходи и приливи на буџетот предвидени како наменски со Законот за извршување на буџетот на Република Северна Македонија или со друг закон.

(2) Наменските расходи и другите одливи значат буџетски расходи и други одливи финансирани од наменските приходи и други приливи.

(3) Буџетските корисници, преземањето на обврските финансирани од наменските приходи и други приливи од буџетот го вршат согласно со членовите 50 и 51 од овој закон.

(4) Буџетските корисници плаќањето на наменските расходи и други одливи од буџетот го вршат само до висина на наплатените наменски приходи и други приливи.

(5) Доколку наменските приходи се реализираат во поголем износ во однос на планираната динамика или се утврди нов наменски приход во текот на годината, Министерство за финансии до износ определен со Законот за извршување на Буџетот на

Република Северна Македонија, односно Владата на Република Северна Македонија може да одлучи за негово вклучување во донесениот буџет со соодветна буџетска апропријација над износот определен со Законот за извршување на буџетот на Република Северна Македонија и за истото го известува Собранието на Република Северна Македонија.

(6) Доколку наменските приходи на регулаторните буџетски корисници и буџетските корисници кои не се под надлежност на Владата се реализираат во поголем износ во однос на планираната динамика или се утврди нов наменски приход во текот на годината, истите може да се вклучат во буџетот со соодветна буџетска апропријација и за истото се информира Собранието на Република Северна Македонија.

(7) Наменските приходи и други приливи кои не се искористени во тековната година, вклучувајќи ги другите приходи што се реализирани во поголем износ споредено со планираната динамика или се ново утврдени во текот на годината, се пренесуваат во буџетот на наредната година, освен ако поинаку не е регулирано со Законот за извршување на буџетот на Република Северна Македонија. Тие можат да се користат следната година до степенот на планираните средства во финансиските планови на буџетските корисници.

(8) Наменските приливи и одливи кои се однесуваат на буџетот на општината, а се реализираат во поголем износ во однос на планираната динамика или се утврди нов наменски приход во текот на годината, истите може да се вклучат во буџетот со соодветна буџетска апропријација по претходно донесена одлука од Советот на општината, на предлог на градоначалникот на општината.

(9) Министерот за финансии поблиску го пропишува начинот на вклучување на наменските приходи и расходи во буџетот и ги утврдува намените за користење на приходите од сопствени активности на буџетските корисници.

Член 55

Поврат на погрешно исплатени средства

(1) Доколку средствата се погрешно исплатени, одговорното лице на буџетскиот корисник веднаш утврдува побарувања и презема активности за враќање на исплатените средства.

(2) За наплата во истата финансиска година се коригира реализацијата на одливите на буџетскиот корисник од чиј финансиски план е извршено плаќањето.

(3) Наплатата на средства кои се погрешно исплатени во претходните години се вонредни приходи.

(4) Доколку донацијата не е искористена на начин и под условите утврдени од донаторот, буџетскиот корисник треба да обезбеди средства од неговиот финансиски план или од финансискиот план на матичниот буџетски корисник за побарувањето од страна на донаторот по овој основ.

(5) Ако средствата на ЕУ не се искористени на начин и под условите определени со соодветниот договор и средствата ги побарува соодветното тело на ЕУ, буџетскиот корисник обезбедува средства од својот финансиски план или од финансискиот план на матичниот буџетски корисник.

Член 56

Потенцијални обврски од судски одлуки

(1) Буџетските корисници го известуваат Државното правобранителство на Република Северна Македонија за судски и вонсудски спорови, кои можат да имаат директни или индиректни финансиски последици на буџетот најдоцна во рок од 15 дена од писменото известување за спорот.

(2) Државното правобранителство на Република Северна Македонија тековно го информира Министерството за финансии за сите потенцијални обврски од ставот (1) на овој член.

(3) Министерот за финансии ги пропишува начинот на известувањето, формата и содржината и начинот на водењето на евиденцијата за обврските од овој член.

Член 57

Промена на буџетски корисници во текот на фискалната година

(1) Доколку областа на работа или надлежноста на буџетскиот корисник се менува или се префрла на друг буџетски корисник, обемот на буџетските апропријации соодветно ќе се зголеми и намали со одлука на Владата на Република Северна Македонија.

(2) Доколку по донесувањето на буџетот се основа нов буџетски корисник, неговото финансирање се обезбедува пред неговото почнување со работа.

(3) Доколку нов буџетски корисник преземе некои од задачите на постоен буџетски корисник, се реалочира и соодветниот обем на буџетски апропријации на буџетскиот корисник.

(4) Доколку нов буџетски корисник ги преземе задачите на згаснатиот буџетски корисник, се реалочираат и соодветните буџетски алокации и се преземаат преостанатите средства и обврски на згаснатиот буџетски корисник.

(5) Доколку нов буџетски корисник има нов обем на работа и овластувања, се предлага и се усвојува изменување и дополнување на буџетот.

(6) Доколку буџетскиот корисник престане да постои во текот на годината и ако неговите задачи не се преземаат од друг буџетски корисник, апропријациите за кои нема преземено обврски ќе се пренесат во општата буџетска резерва и сите средства за кои нема преземено обврски, а се пренесени од претходни години треба да се пренесат во општата буџетска резерва. Преостанатите средства и обврски на буџетскиот корисник кој престанал да постои, ги презема друг буџетски корисник кој мора да се дефинира во актот за згаснување.

(7) Доколку по донесување буџет се основа, се згасне или се менува надлежноста на буџетски корисник во рамки на општината, обемот на буџетските апропријации соодветно ќе се зголемат и намалат, со одлука на Советот на Општината.

VII.6. Буџетски резерви

Член 58

Постојана буџетска резерва

(1) Во буџетот се обезбедуваат средства за постојана буџетска резерва. Постојаната буџетска резерва е посебна сметка во рамките на системот на ЕТС.

(2) Постојаната буџетска резерва се користи за отстранување на последиците од елементарни непогоди, вонредна и/или кризна состојба, пандемии, епидемии и еколошки катастрофи.

(3) Средствата на сметката на постојаната буџетска резерва се зголемуваат/кумулираат месечно по 1/12 од буџетската апропријација за постојана буџетска резерва. Вкупните годишно собрани средства по овој основ не смеат да надминат 1% од планираните приходи од Прегледот за приходи и расходи за тековната година и се планираат во рамките на финансискиот план на Министерството за финансии.

(4) Владата одлучува за користење на постојаната буџетска резерва на Буџетот на државата.

(5) Плаќањата од постојаната буџетска резерва може да се извршат до ниво на расположливите средства на сметката на постојаната буџетска резерва. Доколку обврските за плаќања од постојаната буџетска резерва го надминуваат нивото на расположливите средства на сметката, средствата ќе се дообезбедат од буџетската апропријација за постојаната буџетска резерва, како исклучок од ставот (3) на овој член, во рамки на важечкиот буџет.

(6) На крајот на тековната година, сите неискористени средства на сметката на постојаната резерва се пренесуваат во следната година.

(7) Во буџетот на општината се планираат средства за постојана буџетска резерва и се зголемуваат/кумулираат месечно по 1/12 од буџетската апропријација за постојана буџетска резерва.

(8) Советот на општината одлучува за користење на постојаната буџетска резерва на буџетот на Општината.

Член 59

Општа буџетска резерва

(1) Во буџетот се планираат и посебно се прикажуваат средства за општа буџетска резерва.

(2) Средствата од општа буџетска резерва се користат за непредвидени случаи за кои во буџетот не се планирани средства или одобрените средства се недоволни. Општата буџетска резерва во случај на постоење на вонредна и/или кризна состојба може да се зголеми со прераспределба на средства меѓу матични буџетски корисници, за што одлучува Владата на Република Северна Македонија, но намалувањето може да биде најмногу до 5% од постојните буџетски средства на матичните буџетски корисници и притоа да не се наруши нивното редовно функционирање и вршење на утврдените законски надлежности.

(3) Општата буџетска резерва не може да надмине 3% од планираните приходи од Прегледот за приходи и расходи за тековната година и се планира во рамките на финансискиот план на Министерството за финансии.

(4) Владата на Република Северна Македонија одлучува за користење на општата буџетска резерва на Предлог на матичниот буџетски корисник, подготвен врз основа на барање од буџетскиот корисник. Одобрените средства се прераспределуваат од општата буџетска резерва во соодветен проект или активност од финансискиот план на буџетскиот корисник.

(5) Во буџетот на општината се планираат средства за општа буџетска резерва.

(6) Советот на Општината одлучува за користење на општа буџетска резерва на буџетот на Општината.

VII.7. Времено запирање или ограничување на извршувањето на буџетот и Изменување и дополнување на буџетот

Член 60

Мерки за урамнотежување на буџетот

(1) Доколку во текот на годината реализацијата на приходите отстапува 10% од планот или расходите се зголемуваат како резултат на новите обврски во буџетот, промените во економските трендови, промена на политички приоритети, Владата на Република Северна Македонија на предлог на Министерството за финансии, со одлука може да го запре или да го ограничи извршувањето на расходите и другите одливи (во натамошниот текст: времено запирање на извршувањето на буџетот) за период до 45 дена.

(2) Мерките опфатени со временото запирање или ограничување на извршувањето на буџетот вклучуваат и:

1. Запирање или ограничување на преземање на обврски;
2. Добивање на претходна согласност од Владата на Република Северна Македонија, по претходно мислење од Министерството за финансии, за склучување на договор од страна на буџетскиот корисник;
3. Запирање или ограничување на прераспределбата на одобрените средства.

(3) Мерките што се однесуваат на временото запирање или ограничување на извршувањето на буџетот подеднакво се применуваат за сите буџетски корисници за одделни буџетски апропријации, освен за Собранието на Република Северна Македонија.

(4) Доколку Владата на Република Северна Македонија во рок од 30 дена од денот на временото запирање или ограничување на извршувањето на буџетот процени дека урамнотежувањето на буџетот е невозможно само со спроведувањето на мерките, предлага Изменување и дополнување на буџетот.

(5) За Одлуката од ставот (1) на овој член Владата на Република Северна Македонија мора да го извести Собранието на Република Северна Македонија веднаш по нејзиното донесување.

(6) Доколку во текот на годината во буџетот на Општината, реализацијата на приходите отстапува 10% од планот или расходите се зголемуваат како резултат на новите обврски во буџетот, промените во економските трендови, промена на политички приоритети, Советот на Општината на предлог на градоначалникот, со одлука може да го запре или да го ограничи извршувањето на расходите и другите одливи (времено финансирање) за период до 45 дена.

(7) Доколку во рок од 30 дена од денот на временото запирање или ограничување на извршувањето на буџетот на Општината се процени дека урамнотежувањето на буџетот на Општината е невозможно, се предлага Изменување и дополнување на буџетот на Општината.

Член 61

Изменување и дополнување на буџетот

(1) Доколку во текот на годината реализацијата на приходите или расходите значително отстапуваат од планот, Министерството за финансии предлага на Владата на Република Северна Македонија измени и дополнувања во буџетот.

(2) Предлог-измените и дополнувањата на буџет ја следат структурата на одобриениот буџет. Предлог-измените и дополнувањата на буџетот треба да се достават до Собранието на Република Северна Македонија најмалку со следнава документација:

1. образложение за причините за подготовка на предлог-изменување и дополнување на буџетот;

2. објаснување за влијанието на Измените и дополнувањата на буџетот врз среднорочните фискални проекции презентирани во фискалната стратегија;

3. образложението на предлог- изменување и дополнување на буџетот вклучува најмалку:

а) последен одобрен буџет за тековната година;

б) промени во последниот одобрен буџет за тековната година/важечки буџет;

в) предлог Измените и дополнувањата на буџетот;

г) промени во елементите дефинирани во членот 31 став (2) точка 2 од овој закон од последниот одобрен буџет за тековната година.

(3) Во постапката за Изменување и дополнување на Буџетот, финансискиот план на Собранието на Република Северна Македонија не може да се менува без согласност на Собранието на Република Северна Македонија, согласно со Законот за Собранието.

(4) За време на постапката за донесување на Предлог измените и дополнувањата на буџетот, Владата на Република Северна Македонија може привремено да го запре или да го ограничи извршувањето на буџетот како што е предвидено во членот 60 од овој закон.

(5) Собранието на Република Северна Македонија или Советот на општината ги донесува Измените и дополнувањата на буџетот на предлог на Владата на Република Северна Македонија или на градоначалникот најдоцна до 15 ноември во тековната година.

(6) Доколку во текот на годината реализацијата на приходите или расходите значително отстапуваат од планот, градоначалникот на Советот му предлага измени и дополнувања во буџетот на општината.

Член 62

Реализација на буџетот до крајот на годината

(1) Министерот за финансии може со упатство да го уреди начинот на извршување на буџетот до крајот на годината, најдоцна до 15 ноември во тековната година, кој содржи најмалку:

1. рокови до кога буџетските корисници можат да преземаат нови обврски;

2. рокови до кога буџетските корисници можат да поднесуваат документација за плаќање;

3. рокови за прераспределба.

(2) По исклучок на роковите од ставот (1) на овој член, новите обврски или прераспределувањето на буџетските апропријации, ќе се преземаат само со претходна согласност од Министерството за финансии.

(3) Градоначалникот на општината може да го утврди начинот на извршување на буџетот на општината до крајот на годината, најдоцна до 15 ноември во тековната година.

VII.8. Плаќање настанати обврски и рефундирање во буџетот

Член 63

Плаќање настанати обврски

(1) Буџетските корисници можат да вршат плаќање само за веќе набавени стоки, извршени услуги и работи и други обврски што веќе се исполнети.

(2) Секој расход или одлив од буџетот мора да се заснова на веродостојна сметководствена документација, која ја докажува настаната обврска за плаќање.

(3) Правната основа и износот на настаната обврска за плаќање произлегува од сметководствена документација, која мора да биде верификувана и потврдена пред плаќањето.

(4) Плаќањето мора да биде во согласност со документите од кои произлегува настанатата обврска за плаќање.

(5) Плаќањата во странска валута се вршат според официјалниот девизен курс на Народната банка на Република Северна Македонија на денот на исплата.

(6) Извршените плаќања се евидентираат во системот на трезорската главна книга.

(7) Министерот за финансии поблиску ги пропишува начинот на потврдување и евидентирање на влезните фактури и друга поврзана документација и плаќањата од Буџетот на државата или од буџетот на општината.

Член 64

Рокови за плаќање

(1) Обврските на буџетските корисници треба да се реализираат согласно со роковите за плаќање пропишани со закон.

(2) Периодот на плаќање започнува со денот на приемот на фактура или друг соодветен документ за плаќање, кој е основа за плаќањето.

Член 65

Авансни плаќања

(1) По исклучок на членот 63 од овој закон, авансни плаќања се дозволени во следниве случаи:

1. договорни обврски коишто се деловна практика и доколку договорот не може да се склучи поинаку;

2. договорните обврски за проекти финансирани од ЕУ, меѓународни организации или од меѓународни финансиски институции;

3. трошоци за службени патувања;

4. депозити на јавна аукција;

5. аванси за исплата за судски постапки;

6. ако така е определено од донаторот или кредиторот.

(2) Авансното плаќање е дозволено и во случаите предвидени со Законот за јавни набавки, меѓународни договори, спогодби, меморандуми и меѓувладини договори.

VII.9. Согласност за вработување и исплата на плати

Член 66

Исплата на плати на вработените кај буџетските корисници

(1) Матичните буџетски корисници пред поднесување на барањата за плаќања за исплата на плати, доставуваат барање за одобрување на средства за плати до Министерството за финансии, кое ги содржи: бројот на вработени, структурата по квалификации и други потребни податоци. Барањето за одобрување средства за плати мора да биде во согласност со одобриениот буџет по потпрограми и да се достави до Министерството за финансии два дена пред датумот на исплата на платата.

(2) Матичните буџетски корисници подготвуваат збирно барање за одобрување средства за плати, врз основа на индивидуалните пресметки добиени од буџетските корисници од нивна надлежност, во рокот пропишан во ставот (1) на овој член.

(3) Вработените во органот на државна управа кој ги врши работите што се однесуваат на изготвувањето и извршувањето на Буџетот на Република Северна Македонија добиваат 30% од основната плата како надолнување на редовната плата поради специфични работни задачи и посебната одговорност која произлегува од работното место.

(4) Одредбите од ставот (3) на овој член не се однесуваат на вработените кои вршат финансиска инспекција при управувањето со јавните средства согласно закон и го надгледуваат извршувањето на инспекциските активности.

Член 67

Согласност за вработување

(1) Буџетските корисници на Буџетот на државата можат да вработуваат нови работници и да пополнуваат испразнети работни места, да вработуваат работници на определено време и да склучуваат договори за отстапување на работник за привремени вработувања за вршење на привремени работи, само под услов ако за тоа се обезбедени средства во Буџетот на државата и ако се планирани во планот за пополнување на работни места во текот на фискалната година, кој е поднесен при поднесувањето на буџетската пресметка.

Барањата за согласност за вработување, буџетските корисници освен јавните претпријатија, ги поднесуваат преку матичните буџетски корисници.

(2) Јавните претпријатија и јавно- правните субјекти основани од централната власт, како и трговските друштва основани од Република Северна Македонија освен независните регулаторни тела со јавни овластувања утврдени со закон, можат да вработуваат нови работници и да пополнуваат испразнети работни места, да вработуваат работници на определено време и да склучуваат договори за отстапување на работник за привремени вработувања за вршење на привремени работи, само под услов ако за тоа се обезбедени средства во финансиските планови за тековната фискална година.

(3) Буџетските корисници на средства од буџетите на општините можат да вработуваат нови работници и да пополнуваат испразнети работни места, да вработуваат работници на определено време и да склучуваат договори за отстапување на работник за привремени вработувања за вршење на привремени работи, само под услов ако за тоа се обезбедени средства во буџетите на општините.

(4) При вработување на нови работници и пополнување на испразнети работни места, при вработување на работници на определено време и при склучување договори за отстапување на работник за привремени вработувања за вршење на привремени работи, од ставовите (1), (2) и (3) на овој член, ќе се почитува принципот на соодветна и правична застапеност на припадниците на заедниците во Република Северна Македонија.

(5) Министерството за финансии, односно градоначалникот на општината, се должни во рок од 30 дена од денот на приемот на барањето за вработување, писмено да ги известат институциите од ставовите (1), (2) и (3) на овој член, за обезбедени средства за вработување.

(6) За обезбедени средства за вработување на административни службеници, Министерството за финансии, односно градоначалникот на општината, ќе даде писмено известување по претходно дадено позитивно мислење од Министерството за информатичко општество и администрација на актите за систематизација.

(7) Министерот за финансии го пропишува начинот на издавање на согласностите за вработување предвидени во овој член.

(8) Собранието на Република Северна Македонија за согласност за обезбедени финансиски средства за вработување постапува согласно со Законот за Собранието на Република Македонија.

VII.10. Постапка за распределба на средства

Член 68

Распределба на повратни и неповратни средства

(1) Државата или општината можат да поттикнуваат и да поддржуваат одредени програми и проекти со доделување на повратни средства за финансирање под поволни услови и/или неповратни средства за правни и физички лица.

(2) Кога буџетските корисници доделуваат средства, истото го прават преку јавен тендер, јавен повик или преку директен избор на примателите во исклучителни околности со претходна согласност од Владата на Република Северна Македонија/Совет на општината.

(3) Одредбите од овој член не се однесуваат на постапките утврдени со друг закон или ако средства се доделени директно врз основа на закон.

VIII. СИСТЕМ НА ЕДИНСТВЕНА ТРЕЗОРСКА СМЕТКА

Член 69

Единствена трезорска сметка и Систем на единствена трезорска сметка

(1) Министерството за финансии отвора ЕТС во Народната банка на Република Северна Македонија преку која ќе се вршат трансакции и ќе се евидентира наплатата на сите приливи и извршувањето на сите одливи на Буџетот на државата, буџетите на општините и буџетските корисници и на другите буџетски корисници, освен ако не е поинаку пропишано со друг закон.

(2) Министерството за финансии покрај ЕТС, може да отвори и други сметки, вклучувајќи и сметки за странски валути во Народната банка на Република Северна Македонија. Само во исклучителни случаи, Министерството за финансии може да отвори сметка кај друга кредитна институција или кај давател на платежни услуги за управување со одделни готовински средства за кои е потребно посебно оперативно извршување и следење.

(3) Буџетските корисници и општините отвораат сметки и можат да депонираат средства само во Трезорот.

(4) ЕТС во Народната банка на Република Северна Македонија и другите сметки отворени од Министерството за финансии во Народната банка на Република Северна Македонија или кај друга кредитна институција кај друг давател на платежни услуги, сметките отворени кај Трезорот од страна на општините, буџетските корисници и други јавни субјекти во согласност со закон и сите други сметки и потсметки отворени кај Трезорот за вршење трансакции, евидентирање и управување со јавни готовински сметки во согласност со овој или со друг закон, го сочинуваат системот на ЕТС.

(5) Кредитните институции и другите даватели на платежни услуги не смеат да отвораат сметки или да примаат депозити од средства на буџетски корисници, освен од Министерството за финансии, односно од Трезорот.

(6) Министерот за финансии донесува упатство со кои поблиску се уредува отворањето и водењето на сметките што го сочинуваат системот на ЕТС.

Член 70

Трезорот и системот на ЕТС

(1) Трезорот претставува организациска единица во рамките на Министерството за финансии, која управува со системот на ЕТС и со системот на трезорската главна книга и врши други работи пропишани со закон.

(2) Системот на ЕТС заедно со трезорската главна книга претставува организациска и информациска основа за солиден, ефективен, ефикасен и транспарентен систем за управување со јавните финансии, согласно со единствени правила за Буџетот на државата, буџетите на општините и сите буџетски корисници и други јавни субјекти што учествуваат во системот на ЕТС во согласност со овој или со друг закон.

(3) Трезорот ги врши следниве работи:

1. Управува со системот на ЕТС кој ги опфаќа следниве активности:

- отвора, затвора и управува со трезорските сметки и банкарските сметки отворени од страна на Министерството за финансии, на државата, општините, буџетските корисници и на други јавни субјекти што го сочинуваат системот на ЕТС во согласност со овој или со друг закон,

- за државата, општините, буџетските корисници и други јавни субјекти извршува платежни услуги како давател на платежни услуги согласно со овој закон и законот со кој се уредуваат платежните услуги и системи,

- ги распоредува приходите и другите приливи на сметките на примателите во согласност со овој закон,

- обезбедува информации за плаќањата и за враќањето на задолжителните надоместоци и други приходи наплатени или прибрани од даночните, царинските и други надлежни органи и ги порамнува податоците со надлежните органи на државно и на општинско ниво,

- задолжува трезорски сметки за средства кои се погрешно уплатени поради грешка на давател на платежни услуги,

- задолжува трезорски сметки врз основа на договорни овластувања и во случај на исправка на грешка направена од страна на Трезорот,

- врши извршување од сметките на буџетските корисници и на други јавни субјекти со сметка во ЕТС врз основа на налози за извршување издадени од надлежни судови и даночни власти и води евиденција за налозите за извршување,

- ги известува носителите на сметките за сите платежни трансакции и за салдата на сметките и им обезбедува други информации пропишани со закон и со други акти донесени од министерот за финансии,

- обезбедува податоци и информации за сите приливи во Буџетот на државата и на општината и за одливите од овие буџети,

- обезбедува податоци на буџетските корисници и надлежни органи и организации, потребни за статистички, даночни и аналитички цели во согласност со закон и други акти пропишани од министерот за финансии,

- управува со ликвидноста на средствата во рамки на системот ЕТС,

-може да го запре извршувањето на плаќањата на буџетските корисници во случај на нарушување на проектираната ликвидност,

-дава други услуги пропишани со закон и со други акти пропишани од министерот за финансии.

2. Управува со системот на трезорската главна книга, меѓу другото, вклучувајќи ги и следниве задачи:

- ги евидентира донесените буџети, измените и дополнувањата на буџетите и ги евидентира сите останати промени поврзани со буџетите,

- води евиденција за наплатата на приливите на ЕТС во рамките на системот на ЕТС и врши распоредување по корисници,

- води евиденција за буџетските алокации, реалокации, обврски (вклучувајќи договори), верификации, налози за плаќање и плаќања и други одливи од буџетите или од системот на ЕТС,

- го поддржува управувањето со ликвидноста преку генерирање на проекции на приливите и одливите и преку подготвување и координирање на квоти и месечни планови на ликвидност,

- води евиденција за неплатените обврски на буџетските корисници,

- подготвува дневни и периодични извештаи за наплатата на приливите и за извршувањето на одливите од Буџетот на државата и од буџетите на општините во согласност со националните и меѓународните стандарди и во согласност со овој закон.

(4) Министерот за финансии поблиску го пропишува начинот на трезорското работење.

Член 71

Управување со ликвидност на системот на ЕТС

(1) Министерството за финансии управува со ликвидноста на системот на ЕТС односно на неговите учесници во рамките и надвор од системот на ЕТС.

(2) Надвор од системот на ЕТС, Министерство за финансии може да вложува краткорочни депозити во Народната банка на Република Северна Македонија, комерцијални банки или штедилници со седиште во Република Северна Македонија кои имаат дозвола за давање банкарски услуги во земјата, да дава краткорочни заеми или да купува финансиски инструменти на пазарот на пари, сето тоа во согласност со принципите на сигурност, ликвидност и рентабилност.

(3) Во случај на недостаток на парични средства во системот на ЕТС, Министерството за финансии повлекува средства од краткорочни заеми или издава краткорочни хартии од вредност и други инструменти за финансирање.

(4) Во рамки на системот на ЕТС, Министерството за финансии може да прима депозити или да дава краткорочни заеми на Буџетот на државата, на буџетите на општините и на други јавни субјекти што учествуваат во системот на ЕТС, под услови пропишани со закон и прописи поблиску пропишани од министерот за финансии.

(5) Министерството за финансии води детална евиденција за работите на управување со ликвидноста во рамките и надвор од системот на ЕТС и подготвува посебен финансиски извештај, кој е прилог на Завршната сметка на Буџетот.

(6) Министерот за финансии поблиску го пропишува начинот на управување со ликвидноста на системот на ЕТС.

IX. УПРАВУВАЊЕ СО СРЕДСТВАТА НА ДРЖАВАТА И НА ОПШТИНИТЕ

IX.1. Општи одредби

Член 72

Средства на државата и на општините

(1) Финансиски и нефинансиски (материјални) средства на државата и општините во смисла на овој закон подразбираат средства што се во сопственост на државата и на општините.

(2) Финансиски средства се парични средства и депозити, побарувања по дадени кредити, побарувања по платени гаранции, други побарувања, должнички хартии од вредност и акции, финансиски деривати, удели и друга сопственост во правни лица.

(3) Нефинансиски средства претставуваат основни средства, залихи, скапоцености и земјиште, природни богатства и други непроизведени средства.

Член 73

Право на управување и располагање со средства

(1) Со финансиските и нефинансиските средства на државата управува Владата на Република Северна Македонија или јавните субјекти во сопственост на државата, ако тоа е пропишано со закон, а ги отуѓува Владата на Република Северна Македонија, доколку со друг закон не е поинаку пропишано.

(2) Со финансиските и нефинансиските средства на општината управува градоначалникот или општинските јавни субјекти, а ги отуѓува општината со одлука на Советот на општината, доколку со друг закон поинаку не е пропишано.

(3) Јавните субјекти управуваат со средствата што ги користат односно поседуваат. Раководителот на јавниот субјект е должен да се грижи, управува и да води евиденција за средствата, кои ги користи и средствата кои се во сопственост на јавниот субјект.

(4) Министерството за финансии води регистар со податоци за финансиските средства на државно и на локално ниво и управува со финансиските средства на државата согласно со овој или друг закон.

(5) Министерот за финансии ги пропишува формата и содржината на регистарот со финансиските средства на државата и на општините.

Член 74

Ограничување за стекнување на средства

(1) Јавните субјекти, освен јавните претпријатија, немаат сопственост ниту се стекнуваат со сопственост над нефинансиските средства, освен ако со друг закон поинаку не е предвидено.

(2) Јавните субјекти не смеат да стекнат учество во капитал, удел или друг капитален дел во други јавни корпорации или приватни трговски друштва без согласност на Владата на Република Северна Македонија или Советот на општината.

(3) Доколку јавниот субјект, освен јавно претпријатие, се стекнува со нефинансиски средства по основ на подарок, наследство или на друг начин, веднаш мора да пристапи кон активности за пренос на сопственоста на средствата на неговиот основач, на државата или општината, освен ако со друг закон поинаку не е утврдено.

IX.2. Управување со нефинансиски средства

Член 75

Годишна програма за продажба на нефинансиски средства

(1) Управувањето со нефинансиските средства подразбира користење на средства, нивно одржување, продажба и закуп.

(2) Годишната програма за продажба на нефинансиски средства ја усвојува Владата на Република Северна Македонија на предлог на Министерството за финансии подготвена во соработка со матични буџетски корисници.

(3) Во програмата за продажба на нефинансиски средства се вклучуваат сите нефинансиски средства со период на амортизација подолг од пет години и проценета вредност над 6.000.000 денари.

(4) Средствата од продажбата и закупот на нефинансиски средства се смета за буџетски приход на државата, освен ако не е поинаку пропишано со посебен закон.

(5) Во рамките на предлог-завршната сметка на Буџетот, Владата на Република Северна Македонија го известува Собранието на Република Северна Македонија за реализацијата на Годишната програма за продажба на нефинансиски средства.

(6) Годишната програма за продажба на нефинансиски средства на општината ја усвојува Советот на предлог на градоначалникот.

Член 76

Известување за договори по основ на концесии и јавно-приватно партнерство

(1) Матичен буџетски корисник треба да води регистар на сите договори за концесии и јавни приватни партнерства за сите буџетски корисници и другите јавни субјекти во делот на неговата надлежност.

(2) Збирниот регистар на сите договори за концесии од ставот (1) на овој член, се води во Министерството за финансии.

(3) Матичните буџетски корисници редовно ги доставуваат до Министерството за финансии сите потребни податоци за договорите за концесии во нивна надлежност.

(4) Збирниот регистар на сите договори за јавно-приватни партнерства од ставот (1) на овој член се води во Министерството за економија.

(5) Министерството за економија редовно ги доставува сите потребни податоци за договорите за јавно-приватни партнерства до Министерството за финансии.

(6) Министерот за финансии поблиску ја пропишува формата и содржината на регистарот на договори за концесии.

IX.3. Управување со финансиски средства

Член 77

Вложување/купување акции, удели и други вложувања во правно лице

(1) Вложување во правно лице може да биде директно или индиректно.

(2) Директно вложување е вложување од државата или од општината во одредено правно лице.

(3) Индиректно вложување од страна на државата или општината е вложување кога јавно претпријатие или друго трговско друштво во кое државата или општината има директно вложување, вложува во друго правно лице.

Член 78

Регистар на акции и удели

(1) Министерството за финансии води регистар на акции, уделите и учество во капитал во правни лица на државата и на општините.

(2) За потребите на регистарот, министерот за финансии го пропишува начинот и роковите за доставување на информации, кои се обезбедуваат од:

1. општините, другите буџетски корисници и други јавни субјекти кои управуваат со финансиските средства на државата или општините;

2. правните лица во кои државата или општините има директно или индиректно вложување во капитал;

3. други правни лица од ставот (3) на овој член.

(3) Со цел подготвување и спроведување на прописите и обезбедување периодично известување на меѓународните финансиски институции и организации, Министерството за финансии има право да ги добие соодветните информации, вклучувајќи и право на бесплатен постојан пристап до податоците од:

- Централниот регистар на Република Северна Македонија и други регистри кои ги водат овластените државни органи,

- Централниот депозитар за хартии од вредност,

- други јавни субјекти кои имаат податоци за вложувањата.

Член 79

Управување со јавни субјекти кои не се буџетски корисници

(1) Надлежните министерства и градоначалниците на општините, доколку со друг закон поинаку не е утврдено, ги извршуваат следниве задачи:

1. ги координираат програмите за работа и финансиските планови на јавни субјекти кои не се буџетски корисници;

2. вршат надзор над работењето, спроведувањето на одобрените програми и финансискиот план и задолжувањето на овие јавни субјекти;

3. имаат претставник во управните одбори или во надзорните органи на овие јавни субјекти.

(2) Владата на Република Северна Македонија или Советот на општината на предлог на надлежниот министер или на градоначалникот даваат согласност на програма за работа (оперативна и инвестициска), Годишниот финансиски план, годишните финансиски извештаи и извештајот за работењето на јавни субјекти кои не се буџетски корисници.

(3) Сите јавни субјекти што не се буџетски корисници на Министерството за финансии му поднесуваат:

- годишни финансиски и деловни планови,

- квартални финансиски извештаи,

- годишни финансиски извештаи и деловни извештаи,

- сите други финансиски податоци и информации што ќе ги побара Министерството за финансии.

(4) Министерот за финансии го пропишува начинот, формата и роковите за поднесување на финансиските и деловните планови, извештаи, изјави и други информации наведени во ставот (3) на овој член.

Член 80

Основање и згаснување на јавни субјекти кои не се буџетски корисници и стекнување и продажба на удели и акции во правни лица

(1) Владата на Република Северна Македонија или Советот на општината на предлог на надлежното министерство или градоначалникот на општината, носат одлука за основање или згаснување на јавни субјекти кои не се буџетски корисници, освен ако со друг закон поинаку не е утврдено.

(2) Владата на Република Северна Македонија или Советот на општината на предлог на надлежното министерство или градоначалникот на општината одлучува за стекнување на акции или удели во правни лица, доколку во финансискиот план се планирани средства за оваа намена и доколку истото е во корист на национални или локални интереси.

(3) Владата на Република Северна Македонија или Советот на општината на предлог на надлежното министерство или на Министерството за финансии или градоначалникот на општината одлучува за продажба на акции или удели во правни лица доколку националните или локалните интереси веќе не постојат.

(4) Пред купување или продажба на акции или удели или друго учество во капиталот на правно лице, надлежното министерство или градоначалникот поднесуваат предлог за разгледување до Министерството за финансии.

(5) Министерството за финансии го разгледува предлогот од ставот (4) на овој член и на надлежното министерство, односно на градоначалникот му дава мислење.

Член 81

Наплата на побарувања од активирана гаранција

(1) Во услови кога е активирана гаранција од Буџетот на државата или од буџетите на општините се создава побарување кон главниот должник и веднаш се поведува постапката за наплата на побарувањето, ако поинаку не е уредено со Законот за јавен долг.

(2) Носител на побарувањето од активирани гаранции е Министерството за финансии, кога гаранцијата е активирана од државниот буџет.

(3) Носител на побарувањето од активирани гаранции е општината, кога гаранцијата е активирана од буџетот на општината.

Член 82

Стекнување учество во капитал во правни лица со непаричен влог

Државата или општините може да се стекнат со учество во капитал во правни лица со непаричен влог и тоа:

1. конверзија на неплатени даноци, придонеси, освен придонеси за задолжително социјално осигурување, или други давачки на должникот кон државата или општината што произлегуваат од постапките за присилна наплата или постапките за присилно порамнување согласно со Законот за стечај;

2. конверзија на побарувања што произлегуваат од дадени заеми и активирани гаранции;

3. придонес со недвижен и движен имот, освен недвижен имот што се користи за давање јавни услуги.

Член 83

Продажба или конверзија на побарувања

(1) Буџетскиот корисник - носителот на побарувањето, освен побарувања што произлегува од неплатени придонеси за задолжително социјално осигурување, од субјектите кои не се субјекти на општа власт, преку матичниот буџетски корисник може да предложи продажба или конверзија на побарувањето, ако истите се економски оправдани.

(2) Владата на Република Северна Македонија или Советот на општината формира комисија, која дава образложено мислење за прифаќање или одбивање на предлогот за продажба или конверзија на побарувањето.

(3) Комисијата е составена од најмалку по еден овластен претставник од носителот на побарувањето, матичниот буџетски корисник, Министерството за финансии, Министерството за економија и Владата на Република Северна Македонија, кога се предлага продажба или конверзија на побарување на државата и од најмалку по еден овластен претставник од носителот на побарувањето, матичниот буџетски корисник, општината и ЗЕЛС, кога се предлага продажба или конверзија на побарување на општината или повеќе општини заедно и може да брои најмногу 15 членови, со тоа што бројот на членови секогаш е непарен.

(4) По предлогот комисијата одлучува со мнозинство од вкупниот број на членови, а за работата во комисијата на членовите им следува надоместок кој ќе се исплатува од сметката на носителот на побарувањето.

(5) Владата на Република Северна Македонија, на предлог на Министерството за финансии ќе донесе упатство за составот и деловникот на комисијата.

(6) Владата на Република Северна Македонија одлучува за продажба или конверзија на побарувањата на државата, а Советот на општината одлучува за продажба или конверзија на побарувањата на општините.

Член 84

Одложување и отплата на долг на рати кон државата и / или општината

(1) Владата на Република Северна Македонија може по барање на должникот, а на предлог на надлежниот министер, со одлука да ја одложи отплатата на долгот или да дозволи отплата на рати, ако таквата активност значително ја подобрува можноста за отплата на долгот на должникот, од кого инаку не би било можно да се наплати целиот долг во извршна, стечајна или ликвидациска постапка.

(2) Владата на Република Северна Македонија, на предлог на Министерството за финансии, со акт го уредува видот на долгот, обемот и постапката за одложување на плаќањето, отплатата на рати, кое произлегува од ставот (1) на овој член за државата и/или општините и меѓу нив.

(3) Вредноста на побарувањата кај секој носител на побарување се отпишува од сметководствената евиденција врз основа на правосилна судска одлука за завршена стечајна или ликвидациона постапка или друг закон.

(4) За целите на овој член, долговите кон државата и/или општините кои произлегуваат од задолжителните придонеси за социјално осигурување не се сметаат за долг.

(5) Владата на Република Северна Македонија, надлежното министерство и општината се должни јавно да ги објават податоците за висината на долгот и должниците за кои е одобрена одложена отплата на долг и враќање на рати.

Член 85

Годишна програма за продажба и/или конверзија на финансиски средства

(1) Годишната програма за продажба и/или конверзија на финансиски средства ја усвојува Владата на Република Северна Македонија на предлог на Министерството за финансии подготвена во соработка со матични буџетски корисници кои управуваат со финансиски средства.

(2) Во програмата за продажба и/или конверзија на финансиски средства се вклучуваат акции и удели од ист вид во еден правен субјект и/или побарувања од ист правен субјект со проценета вредност над 3.000.000 денари, освен пазарно (ценовно) сензитивни информации.

(3) Во рамките на предлог-завршната сметка на Буџетот, Владата на Република Северна Македонија го известува Собранието на Република Северна Македонија за реализацијата на годишната програма за продажба и/или конверзија на финансиски средства.

(4) Годишната програма за продажба и/или конверзија на финансиски средства на општината ја усвојува Советот на предлог на градоначалникот.

IX.4. Продажба на државни и општински финансиски и нефинансиски средства

Член 86

Поединечна програма за продажба

На предлог на надлежниот матичен буџетски корисник по исклучок на членот 75 став (3) и членот 85 став (2) за спроведувањето на постапката за продажба на средства одлучува Владата на Република Северна Македонија или Советот на општината со усвојување на поединечна програма за продажба.

Член 87

Начин на продажба на средства

За спроведувањето на продажба на поединечни финансиски или нефинансиски средства, одговорен е буџетскиот корисник кој управува со средствата. Раководителот на надлежниот буџетски корисник или градоначалникот, назначува комисија за спроведување и надзор над постапката за продажба на средства.

Х. ЗАДОЛЖУВАЊЕ И ГАРАНЦИИ

Член 88

Управување со јавен долг, постапки за задолжување и издавање на гаранции

(1) Управувањето со јавен долг, постапката и начините на задолжување, постапката на издавање, сервисирање и престанок на државни гаранции, како и информирањето за јавниот долг се уредени со Законот за јавен долг.

(2) Министерството за финансии во име на државата управува со долгот на општа власт и има право да врши предвремена отплата на долгот пред датумот на доспевање и/или предвремен откуп или замена на должнички хартии од вредност издадени од државата, доколку со тоа се обезбедува:

1. намалување на трошоците за сервисирање на државниот долг или
2. подобрување на рочната, валутната или каматната структура на долгот на општа власт, со цел намалување на изложеноста на најмалку еден од следниве ризици:
  - ризикот од рефинансирање на долгот,
  - пазарните ризици,
  - макроекономски ризици.

(3) Во услови на времено финансирање, Министерството за финансии во име на државата може да се задолжи до износот потребен за рефинансирање на обврските за главнина и камати по основ на долгот на општа власт во тековната фискална година.

(4) Министерството за финансии во име на државата во тековната фискална година, како и за време на времено финансирање, може дополнително да се задолжи за финансирање на ликвидноста поврзана со готовинските текови, при што салдото на задолжувањето за ликвидност на дневна основа не може да надмине 5% од вкупните расходи утврдени со последниот донесен буџет.

(5) За извршување на буџетите на општините во тековната фискална година, општината може да се задолжи од Буџетот на државата или со склучување на договор за заем со банки и/или издавање на должнички хартии од вредност во земјата или во странство.

(6) Општината мора пред секое задолжување да добие согласност од Министерството за финансии, согласно со процедурата пропишана со Законот за јавен долг и Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа.

(7) Во име на државата, Владата на Република Северна Македонија може да издаде државна гаранција при задолжување на носителите на јавен долг дефинирани во Законот за јавен долг. Општините можат да издадат гаранција при задолжување на јавни претпријатија и трговски друштва каде имаат директно или индиректно влијание, со донесување на одлука од Советот на општината. Ако јавно претпријатие или трговски друштва е во сопственост на две или повеќе општини, може да се склучи мултилатерален договор за гаранција. Други форми на гаранции на државата или општините не се дозволени.

(8) Трансакциите склучени спротивно на ставот (7) на овој член се ништовни.

(9) Сите јавни субјекти, освен наведените во ставот (6) на овој член, не смеат да издаваат гаранции.

(10) За реализација на Буџетот на државата во тековната фискална година, Министерството за финансии во име на државата може да се задолжи во земјата и во странство до збирот на:

1. износот на дефицитот утврден во Прегледот на приходи и расходи и износот на нето-намалување утврден во Прегледот на финансиски средства и обврски и

2. износот потребен за рефинансирање на обврските за отплата на главница во тековната фискална година и за наредните две фискални години утврдени со последната одобрена фискална стратегија.

(11) Максималните износи на задолжување од ставот (10) точки 1 и 2 на овој член се утврдуваат во Законот за извршување на Буџетот на Република Северна Македонија.

Член 89

Преземање на долг

(1) Владата на Република Северна Македонија може да преземе долг по основ на заем и хартии од вредност од јавни субјекти.

(2) Министерот за финансии, во име на Владата на Република Северна Македонија, потпишува Договор за преземање на долг, по донесување на посебен закон за преземање на долг.

(3) Предлог закон врз основа на кој Владата на Република Северна Македонија ќе преземе долг по основ на заем и хартии од вредност од јавни субјекти во наредната фискална година се доставува до Собранието на Република Северна Македонија, најдоцна до 1 октомври од тековната фискална година.

(4) Буџетските корисници и општините не можат да преземат долг пропишан со овој член.

Член 90

Финансиски лизинг

(1) На предлог на матичниот буџетски корисник или на градоначалникот, Министерството за финансии, дава одобрение за предлози за склучување на договори за финансиски лизинг на буџетските корисници на Буџетот на државата или на општината.

(2) Буџетскиот корисник не може да започне постапка за склучување на договор за финансиски лизинг пред добивањето на одобрение од Министерството за финансии.

(3) Министерот за финансии подетално го пропишува начинот на издавање на одобрение за предлози за склучување на договори за финансиски лизинг на буџетските корисници на Буџетот на државата, или на општината.

XI. ИЗВЕСТУВАЊЕ И ТРАНСПАРЕНТНОСТ

Член 91

Известување за извршување на буџетот

(1) Министерството за финансии особено објавува:

1. месечен извештај за извршување на Буџетот на државата;
2. збирен квартален извештај за извршување на буџетите на општините;
3. консолидиран квартален извештај за извршување на Буџетот на државата и општините.

(2) Извештаите се објавуваат на веб-страницата на Министерство за финансии во рок од еден месец од крајот на месецот/тримесечјето.

(3) Градоначалникот на веб-страницата на општината објавува месечен извештај за извршување на буџетот на општината во рок од еден месец од крајот на месецот/тримесечјето.

(4) Министерството за финансии ја пропишува формата и содржината на извештаите за објавување.

Член 92

Полугодишен извештај за извршување на буџетот

(1) Министерот за финансии или градоначалникот доставуваат извештаи до Владата на Република Северна Македонија или до Советот на општината за извршување на буџетот за првата половина од годината најдоцна до 31 јули во тековната година.

(2) Извештаите треба да содржат:

1. податоци за макроекономските движења;
2. извештај за остварените приливи и одливи согласно со структурата на донесениот буџет, буџетско салдо, задолжување и проценета реализација до крајот на годината;
3. податоци за обврски, прераспределба, промени во буџетските корисници во текот на годината, користење на буџетските резерви, издадени и платени гаранции и наплатени побарувања од издадени гаранции;
4. Образложение за поголемите отстапувања од планираното во однос на важечкиот буџет.

(3) Владата на Република Северна Македонија е должна извештајот да го достави до Фискалниот совет и Собранието на Република Северна Македонија, најдоцна до 1 септември во тековната година.

(4) Министерот за финансии подетално го пропишува начинот на подготвување, формата и содржината на полугодишниот извештај за извршувањето на Буџетот на државата и на општините.

Член 93

Содржина на Завршна сметка на Буџетот на државата или на општината

(1) Завршната сметка на Буџетот е акт на државата или општината, со кој се прикажува реализацијата на Буџетот на државата или општината за претходната буџетска година.

(2) Завршната сметка на Буџетот содржи:

1. Финансиски извештај за извршување на Буџетот;
2. Образложение на општиот дел на Завршната сметка на Буџетот;
3. Образложение на посебниот дел на Завршната сметка на Буџетот, вклучувајќи го и извештајот за постигнатите цели и резултати;
4. Образложение на податоците од билансот на состојба.

(3) Финансискиот извештај за извршување на буџетот ја следи структурата и содржината на буџетот. Истиот ги опфаќа планираните и реализираните приливи и одливи на Буџетот на државата или општината.

(4) Образложението на општиот дел на Завршната сметка на Буџетот содржи најмалку:

1. проектирани макроекономски индикатори како почетна точка на која се базира буџетот и нивно остварување во текот на годината;
2. образложение на општиот дел на буџетот;
3. образложение за прераспределбите во текот на годината;

4. промени на буџетските корисници во текот на годината согласно со членот 57 од овој закон;

5. образложение за донесените мерки за урамнотежување на буџетот согласно со членот 60 од овој закон;

6. образложение за промените меѓу донесениот и важечкиот буџет во согласност со членот 47 од овој закон;

7. извештај за користење на постојана буџетска резерва во согласност со членот 58 од овој закон;

8. извештај за користењето на општата резерва во согласност со членот 59 од овој закон;

9. извештај за годишна програма за продажба на нефинансиски средства согласно со членот 75 од овој закон;

10. извештај за годишната програма за продажба и/или конверзија на финансиски средства согласно со членот 85 од овој закон;

11. извештај за доспеани, а неплатени обврски;

12. извештај за задолжување на домашен и странски пазар на капитал;

13. извештај за издадени гаранции и дадени заеми;

14. извештај за влијанието на даночни расходи врз приливите;

15. извештај за извршување на буџетите на општините;

16. други потребни податоци.

(5) Образложението на посебниот дел на Завршната сметка на Буџетот, го вклучува и извештајот за постигнатите цели и резултати, како и родово одговорните индикатори. Извештајот вклучува проценка на успешноста во постигнувањето на целите и објаснување за причините за отстапувањето од поставените цели.

(6) Завршната сметка на буџетот ги вклучува и следниве анекси:

1. консолидирани биланси на состојба на државата и општините;

2. извештајот од членот 71 став (5) од овој закон.

(7) Министерот за финансии поблиску го пропишува, начинот на подготовка, формата и содржината на Завршната сметка на Буџетот на државата или буџетите на општините, консолидираниот годишен извештај за извршувањето на финансиските планови на буџетските корисници во надлежност на матичниот буџетски корисник како и годишните финансиски извештаи на буџетските корисници.

Член 94

Подготовка и усвојување на Предлог- завршната сметка на Буџетот на државата или на општината

(1) Буџетскиот корисник подготвува годишни финансиски извештаи и на надлежниот матичен буџетски корисник му обезбедува податоци за подготовка на консолидираниот годишен извештај за извршувањето на финансиските планови на буџетските корисници во негова надлежност за претходната година, најдоцна до 1 март во тековната година.

(2) Матичниот буџетски корисник изработува консолидиран годишен извештај за извршување на финансиските планови и обезбедува податоци за подготовка на Предлог-завршната сметка на Буџетот за изминатата година и ја доставува до Министерството за финансии и до градоначалникот, најдоцна до 15 март во тековната година.

(3) Министерството за финансии Предлог-завршната сметка на Буџетот на државата ја доставува до Државниот завод за ревизија и до Фискалниот совет, најдоцна до 30 април во тековната година.

(4) Кога изработува нацрт ревизорски извештај, Државниот завод за ревизија може да даде ревизорски препораки за исправка на неправилностите. Овие препораки за исправка на неправилностите мора да се засноваат на одредбите што се во сила и мора да го содржат правниот основ и повикување на автентични и веродостојни книговодствени документи што овозможуваат исправка на неправилностите утврдени од Државниот завод за ревизија во предлогот на Финансискиот извештај за извршувањето на Буџетот на државата.

(5) Владата на Република Северна Македонија одлучува и ги образложува активностите што ќе ги примени за исправка на неправилностите од ставот (4) на овој член и на кој начин, соодветно го известува Државниот завод за ревизија и ја утврдува конечната верзија на финансискиот извештај за извршувањето на Буџетот на државата.

(6) Владата на Република Северна Македонија ја усвојува предлог завршната сметка на Буџетот на државата од ставот (2) на овој член заедно со финалниот извештај на Државниот завод за ревизија и со образложението на можни отфрлања на поединечни ревизорски препораки за активности за исправка на неправилностите, ја доставува до Собранието на Република Северна Македонија најдоцна до 1 октомври во тековната година за донесување.

(7) При донесувањето на Завршната сметка на Буџетот на државата, Собранието ги разгледува забелешките предложени од страна на ревизорот.

(8) Градоначалникот ја подготвува Предлог-завршната сметка на буџетот на општината и ја доставува до Министерството за финансии најдоцна до 31 март во тековната година.

(9) Градоначалникот ја доставува Предлог-завршната сметка на буџетот на општината до Советот на општината за донесување најдоцна до 30 април во тековната година.

(10) Завршната сметка на буџетот на општината се поднесува до Министерството за финансии и до Државниот завод за ревизија не подоцна од 15 дена од усвојувањето од Советот на општината.

(11) По исклучок од ставот (10) на овој член, доколку Советот на општината не ја усвои Завршната сметка на Буџетот на општината, таа се поднесува до Министерството за финансии и до Државниот завод за ревизија најдоцна во рок од 60 дена од датумот на доставување до Советот на општината.

(12) Завршната сметка на буџетот се објавува во „Службен весник на Република Северна Македонија“, а Финансискиот извештај за извршување на буџетот на веб-страницата на Министерството за финансии најдоцна во рок од еден месец од нивното донесување.

(13) Завршната сметка на буџетот на општината се објавува во службено гласило на општината, а Финансискиот извештај за извршување на буџетот на општината на веб-страницата на општините најдоцна во рок од еден месец од нивното усвојување.

Член 95

Транспарентност на јавните субјекти што не се буџетски корисници

(1) Сите јавни претпријатија и други јавни субјекти кои не се буџетски корисници на своите веб-страници ги објавуваат следниве документи:

- годишен финансиски и бизнис-план за тековна година,
- годишен финансиски извештај за претходна година,
- квартални и полугодишни финансиски извештаи,
- квартален извештај за доспеани, а неплатени обврски,
- ревизорски извештај и извештај на надзорниот орган, ако го има.

(2) Документите од ставот (1) на овој член се објавуваат во рок од еден месец од нивното усвојување од надлежниот орган во субјектот.

Член 96

Објавување на веб-страници

(1) Буџетските корисници на своите веб-страници објавуваат најмалку:

1. одобрени финансиски планови;
2. квартални извештаи за извршување;
3. годишни финансиски извештаи.
4. годишна родово буџетска иницијатива.

(2) Матичните буџетски корисници освен документите од ставот (1) на овој член во рок од еден месец по истекот на периодот за кој известуваат на своите веб-страници објавуваат:

1. организациска структура на сите буџетски корисници и други јавни субјекти во рамките на нивната надлежност, заедно со линковите на нивните веб-страници;
2. регистри на сите договори за концесии и јавни приватни партнерства од членот 76 став (1) од овој закон.

(3) Министерството за финансии на својата веб-страница објавува најмалку:

1. донесен Буџет на државата со буџетска документација;
2. граѓански буџет;
3. извештаи за извршување на Буџетот на државата и буџетите на општините;
4. полугодишен извештај за извршување на Буџетот на државата;
5. ревизорски извештај од Државниот завод за ревизија согласно со членот 94 став (6) од овој закон.
6. Завршна сметка на Буџетот на државата.

(4) Плановите, извештаите и другите документи наведени во ставовите (1), (2) и (3) на овој член се објавуваат во рок од еден месец од нивното подготвување или усвојување, освен ако не е поинаку пропишано со овој или со друг закон.

XII. СМЕТКОВОДСТВО И КОНСОЛИДАЦИЈА

Член 97

Сметководствен систем

За водење на сметководство и составување на финансиски извештаи за буџетот и за буџетските корисници, се применуваат прописите за сметководството на буџетите и буџетските корисници, освен ако со овој закон не е поинаку определено.

Член 98

Одговорност на сметководствената служба

Надлежната служба за сметководство за буџетите и буџетските корисници ги обезбедува и процесира податоците врз основа на сметководствената евиденција, што произлегува од деловни настани, води деловни книги, подготвува документација за исплата, изработува разни извештаи, врши сметководствен надзор и го организира чувањето оригинални сметководствени документи, ако поинаку со посебен закон не е регулирано.

Член 99

Овластен сметководител

(1) Овластен сметководител е лице кое ги извршува функциите и задачите на службата за сметководство и е одговорно за изработка на финансиските извештаи. Овластениот сметководител е одговорен за подготовка на податоци за Годишниот извештај за извршување на буџетот.

(2) Овластениот сметководител го назначува раководителот на буџетскиот корисник. Доколку буџетските корисници организираат заедничка служба за сметководство, лице надлежно за сметководство за одреден буџетски корисник е назначен од овластениот сметководител на заедничката служба за сметководство.

(3) Овластениот сметководител дејствува согласно со овој закон, Законот за сметководство на буџети и буџетски корисници, Закон за извршување на Буџетот на Република Северна Македонија, односно Одлуката за извршување на буџетот на општината и други поврзани прописи. Ако овластениот сметководител смета дека плаќањето е во спротивност со погоре споменатите прописи, го запира плаќањето и го известува во писмена форма раководителот на буџетскиот корисник. Запреното плаќање може да се изврши со писмено барање на раководителот.

Член 100

Годишни финансиски извештаи

(1) Годишните финансиски извештаи на буџетските корисници се билансот на приходите и расходите и билансот на состојба.

(2) Буџетските корисници се должни кон годишните финансиски извештаи да подготват образложение, кое е составен дел од извештаите и истите се јавно достапни.

Член 101

Доставување годишни финансиски извештаи

Буџетските корисници ги доставуваат годишните финансиски извештаи од членот 100 став (1) од овој закон до Централниот регистар на Република Северна Македонија до 28 февруари во тековната година.

Член 102

Консолидација

(1) Матичните буџетски корисници ги консолидираат годишните финансиски извештаи на буџетските корисници кои се во нивна надлежност и подготвуваат консолидирани годишни финансиски извештаи.

(2) Матичните буџетски корисници доставуваат консолидирани годишни финансиски извештаи од ставот (1) на овој член до Централниот регистар на Република Северна Македонија до 15 март во тековната година.

(3) Централниот регистар на Република Северна Македонија до 31 март во тековната година ги доставува финансиските извештаи од ставот (2) на овој член во електронска форма до Министерството за финансии.

Член 103

Консолидиран биланс на состојба на државата и на општините

(1) Министерството за финансии го подготвува консолидираниот биланс на состојба на државата и на општините и е составен дел на Завршната сметка на Буџетот на државата.

(2) Министерството за финансии го поднесува консолидираниот биланс на состојба од ставот (1) на овој член до Централниот регистар на Република Северна Македонија во рок од 15 дена од донесувањето на Завршната сметка на Буџетот на државата од страна на Собранието на Република Северна Македонија.

XIII. ВНАТРЕШНА ФИНАНСИСКА КОНТРОЛА ВО ЈАВНИОТ СЕКТОР

Член 104

Внатрешна финансиска контрола

(1) Системот на внатрешна финансиска контрола во јавниот сектор го опфаќа финансиското управување и контрола, внатрешната ревизија и хармонизацијата и координацијата на активностите за нивно воспоставување и развој.

(2) Стандардите, методологијата, односите, одговорностите и надлежностите на Министерството за финансии и другите органи во спроведувањето на системот на внатрешна финансиска контрола во јавниот сектор, се уредени со посебен закон.

XIV. ФИНАНСИСКА ИНСПЕКЦИЈА ВО ЈАВНИОТ СЕКТОР

Член 105

Финансиска инспекција во јавниот сектор

(1) Министерството за финансии ја спроведува финансиската инспекција согласно со закон.

(2) Целите, начелата, надлежноста, организацијата на финансиската инспекција во јавниот сектор, како и постапката за вршење на финансиската инспекција, се уредени со посебен закон.

XV. ИНТЕГРИРАН ИНФОРМАЦИСКИ СИСТЕМ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ЈАВНИ ФИНАНСИИ

Член 106

Интегриран информациски систем за управување со јавни финансии

(1) Министерство за финансии воспоставува Интегриран информациски систем за управување со јавни финансии.

(2) Основните компоненти на Интегрираниот информациски систем за управување со јавни финансии се:

-буџетско планирање (повеќегодишно, вклучувајќи и планирање на капитални проекти/јавни инвестиции),

-извршување буџет (вклучувајќи ги сите расходи, приходи и операции на ЕТС),

- водење евиденција за потребите на системот на трезорската главна книга и известување,
- управување со долг,
- воспоставување и управување со неопходни регистри и класификации,
- поврзување со други системи за автоматска размена на податоци во Владата на Република Северна Македонија и во земјата,
- складирање податоци и алатки за известување за поддршка и следење на донесувањето на одлуките,
- веб-портал за обезбедување сигурен пристап на сите овластени буџетски корисници и други овластени јавни субјекти и
- други потребни компоненти за поддршка на спроведувањето на Законот за буџетите и за управување со јавните финансии.

Работно тело за имплементација на Интегрираниот информациски систем за управување со јавни финансии

Член 107

(1) Министерот за финансии формира Работно тело за имплементација на Интегрираниот информациски систем за управување со јавни финансии (во понатамошниот текст: Работното тело).

(2) Работното тело е надлежно за: имплементација, надградба, оптимизација, извршување, регулирање, одржување, контрола, едукација на кадар и анализа на сите процеси и функционалности поврзани со интегрираниот информациски систем за јавни финансии.

(3) Работното тело се состои од претседател, заменик, координатори и членови од редот на вработени од Министерството, кои се определени од министерот за финансии, со мандат од пет години.

(4) По исклучок од ставот (3) од овој член, министерот во Работното тело може да ангажира и други лица за вршење на имплементација, надградба, оптимизација, извршување, регулирање, одржување, контрола, едукација и други работи поврзани со интегрираниот информациски систем за јавни финансии.

(5) Критериумите за определување и разрешување на претседателот, заменикот, координаторите и членовите во Работното тело од ставовите (3) и (4) на овој член, нивните права, должности и одговорности ги определува министерот за финансии со посебен акт.

(6) На претседателот, заменикот, координаторите и членовите во Работното тело од ставовите (3) и (4) им следува надоместок, кој го определува министерот за финансии со посебен акт.

(7) Начинот на работа на Работното тело поблиску се уредува со Деловник за работа.

(8) Работното тело поднесува извештај за својата работа до министерот за финансии по потреба, а најмалку двапати годишно.

(9) Министерот за финансии може да формира стручни работни групи/комисии за потребите на Работното тело, за кои може да определи надоместок, заради обемот и сложеноста на работата.

(10) Средствата за финансирање на Работното тело и стручните работни групи/комисии, се обезбедуваат од Буџетот на Република Северна Македонија.

XVI. НАДЗОР

Член 108

Надзор

Надзор над спроведувањето на одредбите од овој закон врши Министерството за финансии преку финансиската инспекција во јавниот сектор, согласно со Законот за финансиска инспекција во јавниот сектор.

XVII. ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Член 109

Прекршочни одредби за буџетски корисници

(1) Глоба во износ од 1.000 до 10.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на одговорното лице во правното лице буџетски корисник доколку:

1. при доставување на предлог- законите и прописите до Владата на Република Северна Македонија, не достави пополнет образец за проценка на среднорочни фискални импликации, согласно со членот 8 став (1) од овој закон;

2. при доставување на фискалниот образец од членот 8 од овој закон, нереално ги прикаже дополнителните финансиски импликации врз Буџетот на Република Северна Македонија;

3. не ги приспособи проектите и активностите на буџетскиот корисник согласно со членот 42 во предвидениот рок од ставот (2) на истиот член;

4. не успее да обезбеди целосна и навремена наплата на приходи во буџетот во рамките на неговата надлежност и за нивно распределување во буџетот согласно со членот 44 ставови (1) и (2) од овој закон;

5. презема обврски спротивно на членовите 50 и 51 од овој закон;

6. преземе обврски или изврши плаќања од буџетот во износ поголем од резервациите на средства издвоени во буџетот спротивно на членот 50 став (4) од овој закон;

7. не го извести Државното правобранителство на Република Северна Македонија или ненавремено го извести за судски и вонсудски спорови кои можат да имаат директни или индиректни финансиски последици на буџетот, согласно со членот 56 став (1) од овој закон;

8. презема нови обврски или врши прераспределување на буџетските апропријации надвор од рокот определен во членот 62 став (1) од овој закон или без претходна согласност од Министерството за финансии спротивно на членот 62 став (2) од овој закон;

9. врши плаќања спротивно на членот 63 од овој закон;

10. позајмува средства или издава гаранции без да ги исполни условите утврдени во членот 88 од овој закон;

11. отвори сметка без претходна согласност од министерот за финансии (членови 69 и 70 од овој закон);

12. не поднесе или ненавремено ги поднесе на надлежниот буџетски корисник, податоците за подготовка на консолидиран годишен извештај за извршувањето на финансиските планови на буџетските корисници во негова надлежност во согласност со членот 94 став (1) од овој закон;

13. не ги објави на својата веб-страница одобрените финансиски планови, кварталните извештаи или годишните финансиски извештаи, согласно со членот 96 став (1) од овој закон;

14. не ги достави или ненавремено ги достави финансиските извештаи до Централниот регистар на Република Северна Македонија, согласно со членот 101 од овој закон.

Член 110

Прекршочни одредби за матични буџетски корисници

(1) Глоба во износ од 1.000 до 10.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на одговорното лице во правното лице - матичен буџетски корисник доколку:

1. не изработи стратешки план за активностите во рамки на надлежностите од својата институција во согласност со членот 13 од овој закон;

2. не ги достави или ненавремено ги достави до Министерството за финансии основното сценарио и предлогот за нови иницијативи за финансирање од членот 17 од овој закон;

3. не ги достави или ненавремено ги достави до Министерството за финансии предлог финансиските планови на сите буџетски корисници во рамки на својата надлежност, согласно со членот 33 став (1) од овој закон;

4. не го достави одобриениот финансиски план до Министерството за финансии, согласно со членот 43 став (2) од овој закон;

5. не ја следи наплатата на приходите и другите приливи и уплатите направени на сметките на буџетски корисници во рамките на неговата надлежност, согласно со членот 44 став (3) од овој закон;

6. не води регистар за концесии и јавно приватно партнерство, согласно со членот 76 став (1) од овој закон;

7. не го достави или ненавремено го достави консолидираниот годишен извештај за извршување на финансиските планови на буџетските корисници во негова надлежност до Министерството за финансии, односно до градоначалникот, согласно со членот 94 став (2) од овој закон;

8. не ги објави на својата веб-страница потребните податоци согласно со членот 96 ставови (1) и (2) од овој закон;

9. не ги достави или ненавремено ги достави консолидираните годишни финансиски извештаи до Централниот регистар на Република Северна Македонија, согласно со членот 102 став (2) од овој закон.

Член 111

Прекршочни одредби за градоначалник на општина

Глоба во износ од 250 до 500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на градоначалникот на општината доколку:

1. не подготви буџет составен од општ дел на буџетот, посебен дел од буџетот и проектен и повеќегодишен дел од буџетот, согласно со членот 22 став (1) од овој закон;

2. не го подготви посебниот дел од буџетот согласно со организациската, програмската, економската класификација и класификацијата на извори на финансирање согласно со членот 24 став (2) од овој закон;

3. не објави месечен извештај за извршување на буџетот на општината, согласно со членот 91 став (3) од овој закон;

4. не достави или ненавремено до Советот на општината достави извештај за извршување на буџетот за првата половина од годината, согласно со членот 92 став (1) од овој закон;

5. не го достави или ненавремено го достави предлогот или усвоената Завршна сметка на буџетот на општината до Министерството за финансии, Државниот завод за ревизија и до Советот на општината согласно со членот 94 ставови (8), (9), (10) и (11) од овој закон;

6. не ги објави финансискиот извештај и Завршната сметка на буџетот на општината, согласно со членот 94 став (13) од овој закон.

Член 112

Прекршочни одредби за јавни претпријатија, други јавни корпорации, други јавни субјекти и други правни лица

Глоба во износ од 400 до 500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на одговорно лице во јавно претпријатие, друг јавен субјект или друго правно лице од членот 79 од овој закон доколку:

1. не ги достави финансиските планови, извештаи и изјави до Министерството за финансии, согласно со членот 79 ставови (3) и (4) од овој закон;

2. не ги објави на својата веб-страница годишните финансиски извештаи и изјави, согласно со членот 95 став (2) од овој закон.

Член 113

(1) Доколку е сторен прекршок со неисполнување на обврската од членовите 109, 110, 111 и 112 од овој закон, а сторителот го сторил прекршокот по првпат во календарската година и доколку сторителот пред донесување на одлуката за прекршок ја исполнил пропишаната обврска, ќе се изрече опомена како прекршочна санкција.

(2) Опомената како прекршочна санкција од ставот (1) на овој член, не може да се изрече за прекршоците од членот 109 точки 6, 7, 9, 10 и 12 од овој закон.

Член 114

(1) Овластен орган за поднесување на барањето за поведување прекршочна постапка по однос на прекршоците од членовите 109, 110, 111 и 112 од овој закон е финансиската инспекција во јавниот сектор.

(2) Доколку финансискиот инспектор констатира прекршок, составува записник во кој ги забележува важните елементи на дејството од кое произлегува правното обележје на прекршокот - личното име, адреса и единствен матичен број на граѓанинот, а за правно лице - назив, седиште и даночен број, времето, местото и начинот на сторување на прекршокот, описот на дејството правната квалификација на прекршокот и лицата затечени на самото место, како и дава предлог за порамнување со издавање на прекршочен платен налог. Записникот го потпишува финансискиот инспектор и сторителот.

(3) Доколку сторителот не се согласи да му биде издаден прекршочен платен налог, истото ќе се забележи во записникот за констатиран прекршок, а финансискиот инспектор поднесува барање за поведување прекршочна постапка пред надлежен суд.

(4) За сторените прекршоци од членовите 109, 110, 111 и 112 од овој закон, финансиските инспектори се должни на сторителот на прекршокот да му предложат постапка за порамнување, пред да го поднесат барањето за прекршочна постапка, согласно со Законот за прекршоците.

(5) Министерот за финансии ја пропишува формата и содржината на прекршочниот платен налог.

Член 115

За прекршоците предвидени со овој закон, прекршочна постапка води и прекршочни санкции изрекува надлежен суд.

XVIII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 116

(1) Одредбата од членот 2 точка 24 од овој закон ќе има дополнителен период на приспособување од две години од примената на овој закон.

(2) Во периодот на приспособување овие субјекти од ставот (1) на овој член нема да се евидентираат во субјекти на општа власт од членот 2 точка 24 од овој закон, а ќе се евидентираат во долг на општа власт од членот 2 точка 49 од овој закон.

Член 117

При избор на првиот состав на членовите на Фискалниот совет, мандатот на членот избран на предлог на Народната банка на Република Северна Македонија трае две години, на членот избран на предлог на Државниот завод за ревизија четири години, а на членот избран на предлог на Македонската академија на науките и уметностите (МАНУ) шест години. Притоа, членовите на Фискалниот совет чијшто мандат трае две, односно четири години, имаат право на повторен реизбор.

Член 118

Законите во кои се пропишани одредбите кои се однесуваат на буџетското работење и финансирање ќе се усогласат со одредбите на овој закон во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 119

Со денот на започнување со примената на овој закон престануваат да важат Законот за буџетите („Службен весник на Република Македонија“ број 64/2005, 4/2008, 103/2008, 156/2009, 95/10, 180/11, 171/12, 192/15 и 167/16) и Законот за пријавување и евиденција на обврски („Службен весник на Република Македонија“ број 64/18).

Член 120

Подзаконските акти предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од 24 месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 121

Одредбите од членот 7 ставови (3) и (4) и одредбите на членот 107 од овој закон, ќе започнат да се применуваат со денот на влегувањето во сила на овој закон.

Одредбите од членот 6 ставови (4), (5) и (6), член 10, член 11, член 13, член 14, член 16, член 17, член 18, член 19, член 66 ставови (3) и (4) и член 104 од овој закон, ќе започнат да се применуваат од 1 јануари 2023 година.

Обврските за матичните буџетски корисници од членот 13 ставови (3) и (5), член 16 став (3), член 17 ставови (2), (3) и (5), член 18 став (6), член 19 став (1) точка 3 и став (2) од денот на влегувањето во сила на овој закон до денот на започнувањето со примена на овој закон, се применуваат од страна на буџетските корисници утврдени согласно со Законот за буџетите („Службен весник на Република Македонија“ број 64/2005, 4/2008, 103/2008, 156/2009, 95/10, 180/11, 171/12, 192/15 и 167/16).

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат одредбите од член 15, член 15-а, член 16, член 17 и член 18 од Законот за буџетите („Службен весник на Република Македонија“ број 64/2005, 4/2008, 103/2008, 156/2009, 95/10, 180/11, 171/12, 192/15 и 167/16).

Член 122

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“, а ќе започне да се применува од 1 јануари 2025 година, освен одредбите од членот 121 од овој закон.